

† (Egy rettenthelen őrnagy.) Két bajor őrnagy együtt kilovagolván, az egyik, lovának véletlen ágaskodása folytán leesik. Ez eset a másik őrnagyot annyira megijeszítette, hogy szintén leesett lováról, s egy közel házába vezették, hol rövid percek után meghalt. Ez aligha elfogja volna Garibaldi. A másik őrnagy semmi baja sem lett.

△ (Nagy Károly frank király sírboltjának föltalálása végett) összeásták az aacheni székesegyház alját, hol állítólag nagy Károly földi maradványai nyugszanak; azonban a sok keresésnek semmi eredménye sem lőn, csak azon meggyőződés, hogy a nagy király holteste nem az aacheni székesegyház alá temettetett.

— (Adakozások.) A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a mult heten beküldött: A magyarországi vízkárosultak számára: Bécsből Tenczer Károly 6 ft. — Dobsina város lakosai közt történt első gyűjtés Springer Sámuel főbíró és Gömör Pál főjegyző által 106 ft. — Dobsináról néhány fiatal ember Gömör Gusztáv által 31 ft. — Hevesmegyéből Laurenchik János 1 ft. — Összesen 144 ft.

Az eddigi közlésekkel együtt beküldött e czélra összesen 1068 ft 73 kr.

Nemzeti színházi napló.

Péntek, febr. 28. „A felolvasóné.” Vigjáték 2 felv. „Elveszem nőmet.” Vigjáték 1 felv. Az első darabban kitünő művészi erők működtek közre, u. m. Munkácsy F-né, Egressy, Feleki, Szerdahelyi, s egyik másik jelenet tökéletesen sikerült is; mindamellett az előadás egészben véve kedvetlenül, vontatva ment. De annál jobb volt a második vigjáték előadása, pedig biz az épen nem érdemelte meg e tisztességet. Különösen Feleki úgy játszott, hogy a legszigorubb igényeknek is megfelelehetett.

Szombat, márc. 1. „Szép Ilon.” Eredeti opera 4 felv. Zenéje Mosonyi Mihálytól.

Vasárnap, márc. 2. „Bányarém.” Eredeti népszimű 3 szakaszban Vahot Imrétől. E darab nagyon alkalmas arra, hogy a kísértetekbeni hitet táplálja. A szereplők közt leginkább kitűnt Tóth József, megalmas művészi játéka, hanem páratlan finom hallása által is, mert előbb meghallá a zenét, mintsem rákezdtek. Szépszámu közönség.

Hétfő, márc. 3. „A gyűrű.” Szimű 5 felv. Irta Birchpfeiffer Sarolta, fordította Pésüs György. A ki a szerző eddig előadott darabjait ismeri, körülbelül előre is tudhatta, minő lesz ez új sziműve, melyben egy gyűrű játszsza a főszerepet XV. Lajos korában. Színrehozatalával nem sokat nyert a művészet, s valószínűleg a pénztár sem; legalább ezuttal csak középszámu közönséget volt képes a színházba varázsolni, s nem hiszszük, hogy ezután is kedvenz darabba nőhesse ki magát. Az előadás elég jól ment. Szilágyi erősen el volt rekedve, mégis fölléptették.

Kedd, márc. 5. „Lammermoori Lucia.” Opera 3 felv. Donizettitől. Tele színház, jó előadás, sok taps. A czimszerepet Huber Ida énekelte, szép sikerrel.

Szerda, márc. 5. A színház zárva volt.
Csütörtök, márc. 6. „A kis árva.” Balázs Sándor 1 felv. vigjátéka. „Férj az ajtó előtt.” Operette 1 felv.

Budai népszínház.

Febr. 28. Díjmentes népelőadásul: „Mátyás diák.”
Márc. 1. „II. Rákóczy Ferenc fogsága.” Eredeti dráma 5 felv. Irta Szilágyi. Hosszu száműzetés után újra színpadra került, és most is megtette szokott nagy hatását.
Márc. 2. „II. Rákóczy Ferenc fogsága.”
Márc. 3. „A vén bakancsos.” Népszimű 3 felv. Szigetből.
Márc. 4. „Színházi bohóság.” Érdekes bohózat 3 felv. Morländer után Zádor.
Márc. 5. Nem volt előadás.
Márc. 6. Előszőr: „Sok a pajtás, kevés a barát.” Uj francia vigj.

Szerkesztői mondanivaló.

5927. Nagyvárad. R. I. Ohajtását e perczben legjobb akaratunk mellett sem teljesíthetjük, 2-3 hét múlva, reméljük, több módunk lesz erre. Addig is újabb tudósítását kérjük.

5928. Bukogát. Nem szükség mondanunk, hogy a gyűjteményt mi is hasznosnak és érdekesnek találjuk, de a mai időt annak kiadására nem tartjuk alkalmasnak. Ön sejtene fogja az okát. Mindazáltal a mű elkészítését melegen ajánljuk ön buzgóságába. Hogy valamelyik kiadóval értekezessünk, kérjük a „kivonat” szives beküldését.

5929. A megalatott szerelmes. Mire végig olvastak, lett belőle egy „megalatott szerkesztő.”

5930. Fényes csillag. Herradt virágom. Abból, hogy valaki „a szépirodalom pártolója” vagy „bécses lapunknak társas körbeni olvasója” — még nem következik, hogy „lantja zsengejét” nyomatás alá is lehetne adni. Nem arra valók ezek a verszek.

5931. Gyula. Sz. L. E napokban küldjük válaszukat.

5932. Tarján. J. E. Köszönjük a szives figyelmet. A közlésnek hasznát vesszük.

5933. Bécs. K. T. Mindkét folyamodásból kimaradt a czimzet. A mult heti közlemény nem természetesen halálal mult ki.

5934. A drága hamvak. Nem adható.

5935. A sebesült. Fialat kísérlet.

5936. Csik-Somlyó. N. L. A seythá-betűk lerajzolása s kimetszése sokkal hosszabb időt igényelne, mint a mennyi ön számításával meggyezne. A „történelmi adatok” nem hirlapi czikk alakjában vannak írva, bár meg vagyunk győződve, hogy a kiadatni szándékolt kézikönyvet nagyon érdekessé teendik. Sajnáljuk, hogy ezek szerint ön szives

ajánlatait ezuttal el nem fogadhatóknak kell kijelentenünk. — A lappeldány iránti felszólalást kiadó-hivatalunk elintézi.

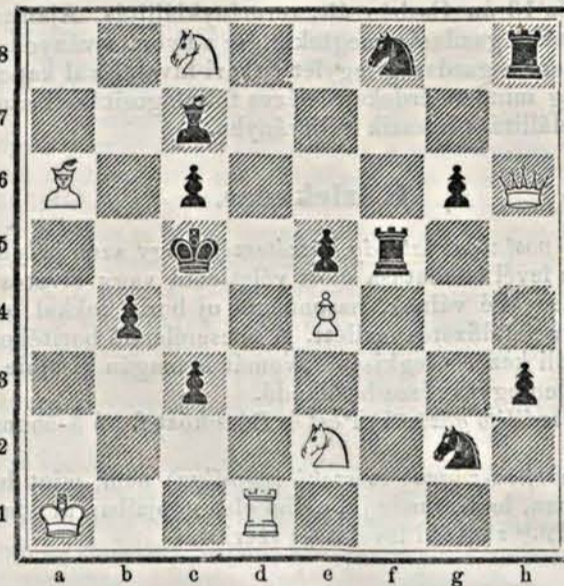
5937. Lement a hó. Csak előre a megkezdett uton!
5938. Békés. Sz. K. All az egyezség. A dolog elintéztetnek tekinthető.
5939. Gyüre. E. D. Vettük a 20 ftozt, s legközelebb az illető helyről a rendes nyugtát is kezéhez fogjuk szolgáltatni.

SAKKJÁTÉK.

115-ik számu feladvány. — Healey-től (Londonban).

(A bristoli versenyen pályaköszorozott feladvány.)

Sötét.

Világos.

Világos indul, s 5-ik lépésre matot mond.

A 110-ik számu feladvány megfejtése.

(Weisz J. A. tanártól Budán.)

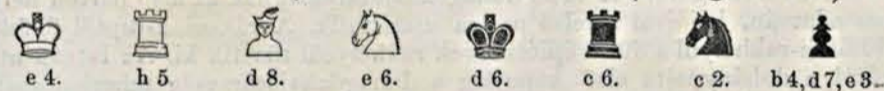
Világos.

- 1) Hc5 - e4 Hd2 - e4 :
- 2) Vf2 - c5 + He4 - c5 :
- 3) Bc4 - d4 + Fe5 - d4 :
- 4) c3 - c4 +

Sötét.

Helyesen fejtették meg. Nagyváradon: báró Meszóna István. — Veszprémben: Fülöp József. — Kun-Szent-Miklósban: Bankos Károly. — Pesten: Cselkó György. — Kis-Tarcon: Ruttkay Mór. — K. Topolcsányon: Büttner Géza. — Jánosiban: Keszler István. — Simongárdon: ifj. Tóth János. — Parabutyban: Rothfeld József. — Kecskenyén: Horváth György. — Jász-Berényben: Scopján Sándor. — Kis-Szálláson: Puszták fia (a 109-et is). — Kis-Endrődön: Dombay Gáspár.

XVI. számu feladvány. — Gold Samutól (Kövágó-Örsön).

Világos indul, s 2-ik lépésre matot mond.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Izraelit. naptár	☉ Nap-kelet nyug.	☾ Hold-kelet nyug.
Márczius	Febr. (6)	Wadar	6. p.	6. p.	6. p.
9 Vasár.	E 1 Quadr.	E Invo.	25 G 1 böjt	7 Fáni	6 28 5 55 10 41 2 12
10 Hétfő	Sebast. 40 v.	Etelke	26 Porphy	8 Etele	6 26 5 57 11 40 2 56
11 Kedd	Heraklius	Angyalk	27 Prokop	9 Angyalk	6 24 5 58 12 45 3 34
12 Szerda	Gerg. Kánt +	Gerg. Or	28 VazulKán	10 Or (Ger)	6 22 5 59 1 54 4 7
13 Csütör.	Rozina Nicef	Rozina	1 Márczius	11 Eszter	6 20 6 1 2 6 4 35
14 Péntek	Mathild k. +	Szendik.	2 Theodóz	12 Szendi.	6 18 6 2 3 19 5 8
15 Szomb.	Kristóf	Sugár	3 Entropius	13 28 Sab	6 17 6 4 4 35 5 20

Holdnegyed: ☾ Holdtölte 16-án, 6 óra 33 percz reggel.

TARTALOM.

Az esztergomi székesegyház, érseki lak és káptalan (képpel). — Gallizia és népe. Pethő Dénes. — A Monterosa havas megmászása (képpel). — Az ér mellett (képpel). Győry Vilmos. — Gyémántkereskedés. — Történelmi kalászatok. VI. VII. Lohoczky. — A Balaton eredete. — Décs város középpületei. I. Az új város (képpel). — Madár-ápolás Keletindában. — Egyveleg. — Tárház: Levelek a londoni kiállításról. III. Dr. Tótkés. — Irodalom és művészet. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közintézetek, egyletek. — Közlekedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték — Heti naptár.

Felelős szerkesztő: Pákh Albert (lak. magyar-utca 1. sz.)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten 1862.

11-ik szám.

Kilenczedik évi folyam.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében 1 1/4 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postal uton külön a Vasárnapi Ujságra félre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. ujpénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Jámbor Pál.

Az 1861-i országgyűlésen, a képviselőház tagjainak sorában, az aránylag kevés számu egyházi férfiak között egy fiatal pap vonta magára a figyelmet, kinek szelid, nyugott arcvonásai, ha költői kedélyt gyanítatának is, de nem tükröztek vissza azon nehéz küzdelmeket s lelki harcokat, melyek e férfiú eddigi élettörténetének nagyobb részét képezik. Jámbor Pálról szölvünk, kinek költői álneve, *Hiador*, két évtized óta ismeretes a hazában.

Jámbor Pál 1821. januárban született Pakson, a Duna partján épített barátságos városban. A gymnasialis iskolákat Kalocsán kezdé s Váczon végezte; az utóbbi helyen legtöbbet köszöhetett a pesti kegyesrendi gymnasium mostani igazgatója, akkor vaczi tanár, Nagy Márton ur atyai, gondos vezetésének. Váczról ismét Kalocsára ment vissza, hogy az ottani seminariumba lépjen s itt végezte a hittani pályát. Ez időben alapított itt rokonérzelmű tanulóársai között egy „magyar iskolát”, melynek czélja kizárólag magyar stylbeli tanulmányok, gyakorlatok valának, s melynek Jámbor Pál előbb jegyzője, utóbb elnöke is lett. Ez iskola nagy befolyással volt későbbi irodalmi pályájára, melyre már ekkor készült, írva költeményeket s a „magyar iskola” számára egy kis magyar nyelvtant.

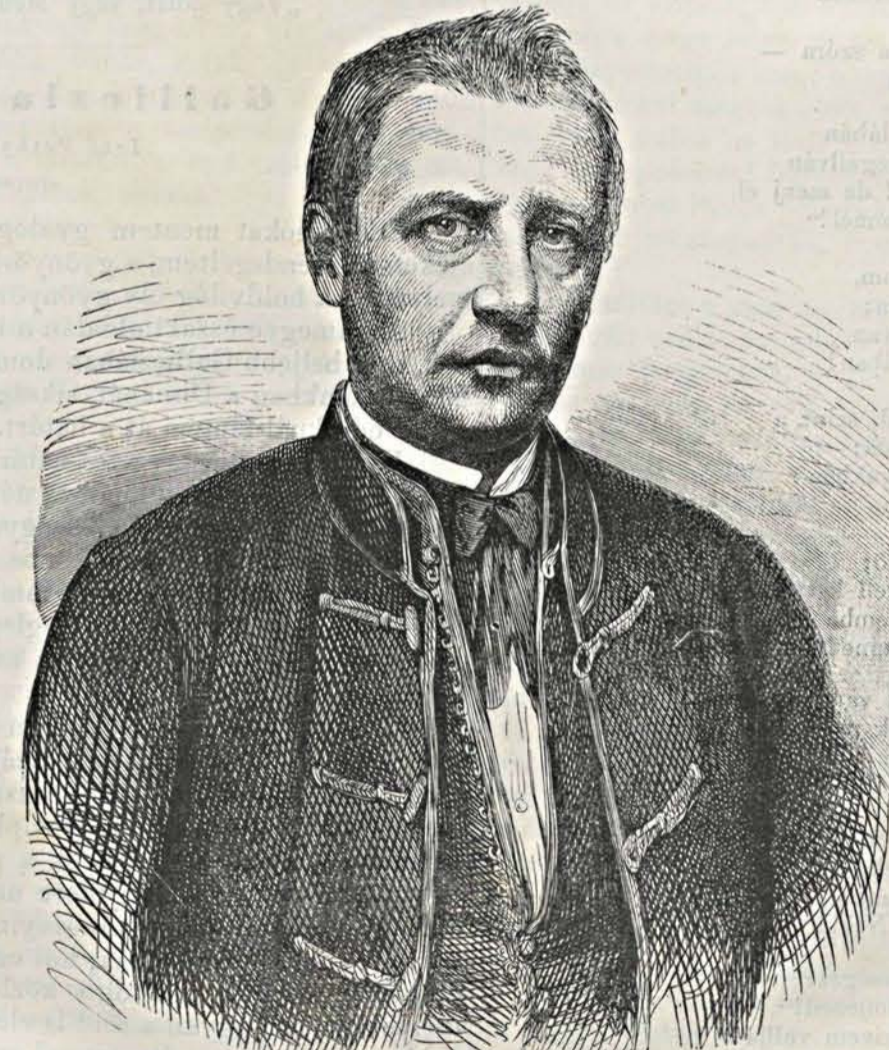
A seminariumból kilépése után nem sokára, rendes lelkészi állomáson találjuk a Tisza partján épült népes Ó-Becsén, élve komoly hivatásának s egész ifjui hevével mivelve az irodalom kertjét is. Itt születtek legtöbb költői művei. Első költeményét anyja halálára írta, (megjelent Garay „Regelő”-jében), s mintha élete folyásának, lelke hangulatának e szomorú esemény adott volna irányt, az első költemény buskomoly hangja lett tulnyomó minden későbbi műveiben.

Hozzájött egy másik nagy csapás. Bekövetkeztek az 1848-49. évek, melyek Jámbor Pálra

nézve ugy végződtek, hogy ő is kénytelen volt, annyi másokkal együtt, vándorsarut ölteni. Mig itthon csak egy anyát, most a távol külföldön két anyát kelle siratnia. Érző szívét, fogékony kedélyét gyötrő kinokkal emészté a honvágy Párisban, hol teljes nyolcz évet töltött teljes elhagyottságban, remeteségben. Hogy élelmét megkereshesse, előbb tökéletesen meg kelle tanulnia a francia nyelvet, hogy az ottani óriási irodalom roppant számu munkásai között foglalhasson el egy szerény helyet, küzdelem és tengődés között.

1859-ben végre visszatérvén a hazába, egyházi főnökeinek gondossága utján szerény segédlelkészi állomást nyert Hegyesen s ezen állomásán érte azon megtisztelő bizalom, hogy az 1861-i országgyűlésre a bácsmegegyei kulai kerület öt választá meg képviselőjének. Tudva van, hogy e hongyűlésen Jámbor Pál az alkotmány védői között határozottan kiállotta a próbát. Nem sokára az országgyűlés befejezte után új kitüntetés érte: a szabdkai gymnasiumnak igazgatóra volt szükege s e díszes és fontos állomásra ő lőn kizemelve. S azóta e téren folytatja, megújult erővel, fáradni nem tudó munkásságát.

Végül még néhány szót irodalmi működéséről. Jámbor Páltól már több kisebb költeményt olvasott a közönség, elszörva a hazai lapokban, midőn „Szadvár” czimű regéje, melynek tárgya Vata lázadása, mint első önálló műve jelent meg Pesten. Utána jött Tiedge német költő egykor híres „Uranid”-ja, melyet Kation Antal közreműködése mellett fordított le. *Hiador* álnevét leginkább tette ismeretessé az „Emléklapok egy ffrangy hölgyhöz” czimű versfüzérére, mely, valamint a „Hattyudalok”, a „Honderü” nevű divatlapban jelent meg először 1846. táján. Ezt követék: „Hangok az emberiséghez”, „Örült tárczája”, — „Kis Ró-

JÁMBOR PÁL.

rolj" tört. dráma és a „Törvénytelen vér“ (Corvin János) szintén történelmi dráma, mely utóbbit először Beeskereken adták, később Székesfehérvárott s más helyeken; legközelebb Szabadkán is újra színre került. Mióta ismét itthon van, egyes költeményeken kívül kiadta érdekes „Párisi emlékeit“ és úgy tudjuk, hogy sajtó alatt van egy kötet költeménye s egy kötet *egyházi beszédei*.

Míg Párisban tartózkodott, több ottani lapban jelentek meg tőle egyes költői dolgozatok, francia nyelven. Többi között a 150,000 példányban megjelenő „Journal pour tous“ című lapban közölte Jókainak egy pár elbeszélését fordításban. A „Párisi mohikánok“ című regény, valamint több francia színmű fordításában, melyek most Pesten sikerrel adatnak, szintén részt vett Párisban tartózkodása alatt. Petőfiék jeles francia életirója és fordítója, Chassin tolla alá szintén Jámor Pál tolmácsia a költő élményeit és költészete szépségeit.

Söt eredeti francia munkássága azon, idegennek oly nehezen elérhető pontig jutott, hogy *Durivage* álnév alatt egy kötet *francia költemény s egy kötet regény* („Les artistes“ — *A művészek*) is jelent meg tőle Párisban — legalább egy csepp a nagy oceánba — melyet ki venne észre!

Jámor Pál legszebb emlékei közé tartoznak a párisi írói körökben töltött órái, az ott nyert buzdítások, gyámolítások s a részvétteljes, áldozatra kész barátság számos jelei. Most is hat levelet őriz birtokában, melyeket, mint a szíves részvét élő tanujeleit, a francziák legnépszerűbb költőjétől, a kedélyes, öreg Berangertől kapott életének végső éveiben. Meghatóak voltak reá, az idegenre, elhagyottra e nemes nyilatkozatok, de azért mégis — mint maga írja valahol — a hányzor nem irigylé a felhőt, mely kelet felé uszott! — hányzor nem zokogá ama neveket, melyek, minden birtokául, a multból megmaradtak! S midőn minden első-tétült künn és honn: egy belső szózat mindig azt mondá: „küzdj és remélj!“

Héber legenda.

Szánt a zsidó Hebron vidékén,
Sok éfát és kórust remélvén
A magból, mit földjébe elvet,
Termő idő kérése mellett.

De im, egyszerre, munka közben
Ekéje a sorból kikötkken;
És ökre bög, — nem hajt a szóra —
Az ösztön ellen rugdalózva.

A szántó felnéz, — földje lábán
Arab vándor megy át, s megállván
Kiált: „salem!“ — „salem!“ — de menj el,
Ökröm vagyon nagy félelemmel!“

„Hibázol! félté nincs miattam,
Más okra bög olyan riadtan;
Nem érzed-e? földindulás van
S romlás Sion szent városában!

Reng a templom, hull a fal, színt a
Szépen írott, gyalult sittimfa;
A frígládánál s szent helyekben:
A főpap jár némán, ijedten.

Ki lesz fordítva a szegletkő;
Más vették meg s nem kell kettő!
Az égből tűz szállt Betlehembe . . .
A Menachem születte benne!“

„Szólj: mily nemzetségből van adva?“
„Szűztől lett ő s Dávidnak magva!“
„A prófétaiktól mondva így volt,
Jött megtörni a régi kigyót!“

„Ő csillagát látták a bölcsek,
S napkeletről vezérre lőnek!“
„En is vágyom a helyre térni,
Hogy imádván szolgáljak Néki!“

„S mikép tennél ott tisztességet?
Nincs aranyad, mirhád, tömjéned!“
„De van több, melylyel szívem valja:
Hiszek benned, Dávidnak sarja!“

„Hallod: a tulkok bögnek ismét,
Maradj, — jobb lesz, hogy Őt nem ismérd!
Mert láttatván a születésnél:
A poroszlok kezébe esnél!“

Van nagy kiáltás, és nagy jajszó,
Szülők ajkán Rámába hangzó;
Vértől áradt a Kidron árka,
Haragszik Herodes Tetrárka!“

„Mi hátrátérít, semmi nincsen,
Vallom nevét kinban, bilinesben!“
„De nem látnád, kit látni vágyol:
Üres immár a szin, a jászol!“

A szűznek, — intetvén jel által, —
Futása lón titkon fiával,
Egyiptom- avagy Szíriába . . .
Mit téssz most, mely nem lesz hiába?“

„Bár nem vagyok mester, Rabbóni,
S én szájam nem tud bölcsen szólni,
Nincs tevenyám, sok ösvérem,
Atyámnak nem Judát ösmérem!“

De mit mondék, hiven megállom!
És szélyvel járván a világon,
A Ur vezérlé küld tanácsot:
Hol keressem, kit elbocsátott?“

S a kised bárhol rejtették el:
Hozzájutok hitem jelével,
Ez bár csekély: mondja nyilván azt,
Hogy Tőle ég, föld el nem választ!“

És a zsidó Hebron határán
Nem szánt, kórust, éfát se várván;
Ökrét eladja, és a pénzen:
Gyermek-pólának gyolcsot veszen.

Megy s jár mindkét Libánuson tul,
S ott, hol a tenger habja zajdul;
Megáll Egyiptom-, Szíriában
A városoknak kapujában.

S híván a szoptatós anyákat:
Nagy szóval árul és ajánlgat
És sugva csendesen sohajtja:
„Végü pólát, végü Menachem anyja!“ Tompa Mihály.

Galiczia és népe.

Irta Pethő Dénes.
(Folytatás)

Eddig sokat mentem gyalog, s gyakran esett, hogy egész éjeken át mendegéltem, s gyönyörködtem a nagy hegycsucokban, melyeken a holdvilág oly gyönyörűen villámlott.

Árva megye északi oldalán a hegyek már észrevehetőleg fogytak, míg beljebb Galicziában dombokba s a Visztula környékén, mint hazánkban a Dunánál, síkságba vesznek.

Podolknál léptem át a határt.

E valóban természetes határ nem csak két különböző országot, de két merőben különböző népet is választ el. Az árva megyei tót rokona ugyan a gallicziai lengyelnek, de itt nincs azon fokozatos átmenet a más ország szokásaiba és nyelvébe, mint egyéb határszéleken, mert a mint a határdomb mellett elhaladtunk, a különbség minden tekintetben oly meglepő, miszerint ha bekötött szemmel vezetnék is át az embert, azonnal észrevenné, hogy idegen országba jutott.

A hegyek oldalában gyéren fekvő falvak azonnal elárulják, hogy szegény, elhagyott nép hazájába léptünk. Gerendákból összevert, alulról egész fel végig faszindelylyel kirakott, s így csupa tetőből álló igénytelen kis templomcskák többnyire emelkedett helyeken állanak, s mellettök a paplak, mely nagyobbára a környék építészeti remeke, mert nem egy, hanem két szobája van, ablakai nagyobbak egy arasznyinál, s nem ritkán kéménnyel is van ellátva. A többi házak, hol egy-egy puskalövésnyire, hol még távolabb esnek egymástól, s közben kertek, szántóföldek vannak, melyek — bár ugyan a föld is elég ösztövére — a gallicziai földmivelés roppant hiányait azonnal szemünk elé tüntetik.

E házakat nem hasonlíthatom egyébhez azon hidasoknál, melyekben nálunk a falusiak sertéseket hizlalják: általában faragott gerendákból vannak összevertve, melyek hosszant egymásra fektetve, úgy képeznek négy falat, hogy végeig a négy sarkon egymásba illesztvük. Az ablak 1—1 és egy fél arasznyi magas, s megfelelő szélességű; nincs benne nyáron üveg, hanem keresztbe fektetett lécecskék óvják a tyúkok s egyéb házi állatok tolakodásától. Télen ugyan tesznek üveget ablakaikra, de az oly ronda s toldott foldott, hogy kilátásról szó sem lehet. A ház teteje igen magas és csucos; szalmából van készítve, kéménye nincs s így, ha benn főznek vagy fűtenek, a füst a háztetőn vergődik kifelé, hogy a tető ilyenkor úgy párolog, mint valamely ujon sült kenyér.

A lak belső része a legszegényebb. A konyhában nincs egyéb két három mosatlan, fekete cserépből készült szűk száju csupornál s itt-ott a földön heverő egy-két idomtalan nagyfejű főzőkanál, melyeknél csak azt csodáltam, hogyan férnek e pezsgőpohár-idomu csuprok szűk öblébe. Főzőskor tüzet a földön raknak, s ha az étel megfőtt, a paraszt széttrúják és ott hagyják. — Hogy a füst könnyebben kimehessen, a konyha felett nem szokott padlás lenni. A szobában legtöbb helyet foglal el a kandalló, melyen télen, minthogy itt fűben nincs szükség, óriási hasábok égnek. A kandalló mellett áll az ágy, azaz nyolcz összevert lécz, négy lábón, rajta egy nyaláb széna (a lengyel asszonyok tollúja), mely durva piszkos lepedővel van befödve. — Az ily ágyhoz közeledni nem tanácsos, mert azt a gallicziai házi állatok bizonyosnemének egész raja lakja. Az ablak alatt áll az asztal, melyet mint egész butorzátát, a ház ura maga készített s mely többnyire oly kicsiny és gyenge, hogy nem mernek rá tenni semmit, mert azonnal összetörök.

Ennyiből áll az összes butor, mit a jobb módúaknál még néhány, a falgerendákra ragasztott szent kép egészíti ki: valóságos torzképek ezek; szent Györgyök, kék és rózsaszínű lovakon, dühös küzdelemben lilaszínűsárkányokkal; jámbor püspökök, zöld aureolával, kiknek karjaik hasukból nőttek ki s lábaik úgy ki vannak ficzamtva, mint a legügyesebb kötélánczosói; Máriák, oly nagy kardokkal szívökben s akkora Krisztusokkal ölükben, hogy az ember szinte sajnálja őket és többnyire ugyanazon kép 15—20-szor lenyomva egy darab papíron.

Az ajtók oly alacsonyok, hogy a közép termetű ember is csak meghajolva fér el alattuk, a szoba sem sokkal magasabb, az ágy oly rövid, hogy egy gyermek sem nyújtózhatik ki benne; az eke, a szekér, melyen vasból még csak egy szeg sincs, oly apró, hogy beillenék játékszernek; a tehének, ökrök, lovak oly alacsonyok, hogy nálunk egy természetes komondor is nagyobb; a házat védő kerítés olyan, hogy bárki is kényelmesen átlépheti, egy szóval: oly sajátságos kicsiny itt minden, miszerint, ha a szálás vállu ma-zurt nem látnók mellettünk, képesek volnánk azt hinni, hogy valami Gulliver-féle Lilliputba jutottunk.

A szegényebbeknek szobájuk nincs; ők ökreikkel laknak egy ólban s ott is főznek, sőt egyszer lakodalomnak voltam szemtanúja, melynél a menyasszonyt, ki egész hozatalát hóna alatt vitte, násznépe egyenesen az istállóból vezette el. A jobb módúaknál az ól a szoba mellett van, úgy hogy ökrök s lovak gazdájuk lakán járnak ki s be.

Egy alkalommal, még csak pár állomással a magyar határszélen tul esett rajtam, hogy nyomorult szekéren menvén Tordanon és Lymanon között, irtózatos égháboru lepott meg utközben. E roppant bérczek közt az égzengés szinte félelem, oly nagyokat durranik néha, hogy az ember azt hinné, ég és föld egyszerre darabokra szakad; a hegyi patakok zugva rohannak alá a völgyekbe s oly rögtön elárasztják az utakat, hogy az utas észre se veszi, a mint csak egyszerre egy tő közepén áll s a szakadó viz kocsiát lovat, minden pillanatban elragadással fenyeget.

Apró lovacskáink sanyaruan rángatták a rongyos kóczhámat, a keskeny szekér inogva biccegett, hol ide, hol oda, a kocsis retentetesen ordított. De mi azért csak ügygyel bajjal s nagyon lassan haladtunk. (Megjegyzendő itt, hogy a gallicziai paraszt lovait nem gyeplőn vezeti, hanem, mint nálunk az ökröt szokás, szóval kormányozza: ha például meg akarja őket állítani, elkiáltja magát: brrrr! s erre e szegény lovacskák, ha még ugy futottak is, rögtön megállapodnak. — Hogy ez emberek néha oly ordítóztást visznek véghez, melynél fogva az ember saját szavát se hallja — képzhetők.)

Vége félig uszva elértünk egy magános csárdát; oly sötét volt az ég, hogy csak akkor láttunk, ha egyet villámlott s így tovább menésről e napon szó sem lehetvén, betértünk oda. — A hosszú szakállas, borzas lengyel zsidó kiritt arczezal jött elém s azzal fogadott, hogy bizony bajosan adhat szállást, mert egyetlen szobájában anyja fekszik holtan, családja pedig s a temetésre érkezett rokonok az istállót foglalták el, melyben, ha kocsisom még oda két lovat beköti, annyi hely sem lesz, a hol az ember egy miatyánkot elimádkozhatnék.

„Már édes szomszéd, én nem bánom, ha az egész világ is ott fekszik holtan abban a szobában, de én ma tovább nem megyek“ — felelt nekik, tudván, hogy egy kis teringgetével a világból is ki lehet ugrasztani. Meg is juhászodott a szomszéd s készített helyet az istállóban, egy rokona mellett a földön, hol balról egy tarka riska-tehén volt szomszédom, jobbról pedig, egy említett vén rokon, ki szagosabb volt egész fűzér vereshagymánál.

Étetl kértem, de nem kaptam semmit, mert a lengyel zsidónál halottas házban még csak egy falat kenyeret sem szabad tartani. Kértem tehát bort, de az oly kevésé volt, hogy a kocsmáros azt mondta, ő élteben mindössze is kétszer ivott. No hát pálinkát adjatok nekem — de ő bizony, míg anyját a temetőben le nem iltetik, még csak közelébe sem megy a pinczének. Erre felkeltem s rá néztem oly haragosan, hogy rögtön ide adta a kulcsot s kért, ha már másképp sehoggy meg nem nyugszom, menjek le magam s hozzak fel, a mennyit akarok, a bal kéz felől álló quartos (valamivel több egy itczénél) üvegekből s fizessem meg majd a temetés után.

Ez megtörténvén, előhívtam fuvarosomat, ki éppen szekerét toltá annyira a mennyire az eresz alá s kértem van-e kenyere? Van uram, hogy is ne volna! felelt ő nagy önelégedettséggel s a halottas szobán keresztül az istállóba menvén, szeredásából valami nagyon furcsa, lepény-idomu fekete darabot huzott elő s ide adta, hogy egyem belőle, még egészen friss. Gallicziai kenyér volt ez! fahéjból, zablisztból összekotyvasztott, pörnye közt sült zagyvalék, oly keserű mint az epe, — egészen megszorodtam tőle. Szegény emberek, kik ennél jobbat nem ismernek.

Más híján azonban jó izüen esett ez is s kocsisom úgy jól lakott belőle, hogy szinte irigyletem dolgát. Ezután kináltam pálinkával, mely valamivel jobb volt a kenyérnél, de nem fogadta el s midőn csodálva kérdém, mikép van az hogy ő lengyel létére nem barátja ez itálnak, azt válaszolta, nem ihatik, mert esküje tartja. Elmondta, hogy mintegy tíz év előtt a papok a környékbeli népet rávették, esküdjék meg, hogy soha pálinkát nem iszik s ekkor ő is, sok másokkal megesküdött, az idősök pedig, kiknek már nehezebben esett volna ez italt elhagyniok, kikérték, hogy legalább egy vagy két pohárral legyen szabad naponként meginniok s ezt ki-nyervén, most itczés poharakból iszszak a pálinkát, míg sokan azok közül, kik megfogadták, hogy sohasem isznak — tálból, kanállal eszik.

Sajnáltam a szegény népet, mely még ily csekélységben sem tud magán uralkodni s beláttam, hogy bizony ennyire jut a nép, mely már megszokta, hogy mindig csak más uralkodjék rajta. Ezután át meg átázott köpenyemmel betakarodva, el akartam aludni, de ez jó darabig nem sikerült. Szomszédom a vén zsidó borzasztó mértékben volt megáldva azon, Galicziában majdnem általános, utálatgerjesztő fejekkel, mit *lengyelfürtnék* (plica polonica, Weichselzopf) nevezünk. E fűrt összetapadt s egészen megfakult hajszálakból áll, melyek oly módon vannak egymásba zilálva s ragadva, hogy kibontani semmikép nem lehet; leginkább a homlok s halántékok körül mutatkozik, néha arasznyi hosszu s 3—4 ujjnyi vastag; lovaknál is látható a serényben s ezeknél gyakran a földig lelog, a midőn azután felkötik, mert levágni nem lehet.

Az én szomszédom, valahányzor egyet fordult, merev és kemény fűrtjét mindig magával rántotta s így történt, hogy a mint épen elaludnám, az oly módon vágódott arczomba, hogy azonnal ismét felébredtem. — Arczra fektüdtem azután, de hallván minduntalan szomszédom cibakját hol itt, hol ott köpenyemen koppanni, már csak az utálat sem hagyott elaludnom, a midőn egyszerre az egyik úgy elordította magát, hogy szinte megijedtem s valamennyien nagy rimádkodással kiszaladtak a halottas szobába. No most talán majd nyugtom lesz, gondoltam magamban, de jaj! oly éneket vittek ott véghez, hogy még kevésbbé alhattam, mint eddig. Hol egyesén, hol párosával visszazaladtak az istállóba s

nincs szükség oly fáknál, melyek Hamilton gépével döntettek le. Továbbá ez új fadöntési módnak egyik előnye az is, hogy ennél a talaj simán marad, s így a föld a művelésre alkalmasabbá válván, értéke is nagyobbodik. Mert a föld felülete, mely a gép alkalmazása mellett lapos, érdes és vizirányos lesz, likacsos és taplós, minek következtében csakhamar rothadásba megy át; míg ellenben oly fáknál, melyek fejszével döntettek le, a likacsok többé kevésbé bedugódnak, s a föld felülete az éles fejsze csapásai alatt simává válik, minek következtében a föld a víz és lég behatásaival hosszabb ideig daczolhat, s a föld birtokosának évekig alkalmatlanodik. 1. sz. alatti képünk a fának Hamilton gépével eszközésbe vett ledöntését mutatja.

2. számú képünkön a fatörzsek e gép általi szétदारabolása látható. Hamilton fűrészelő gépe egyforma könnyűséggel végezi feladatát, akár a törzs a földön, akár néhány lábbal magasabban fekszik. Előnye azonban a két ember által húzott közönséges fűrész fölött leginkább abban áll, hogy sokkal nagyobb erőt fejt ki, s hamarabb lehet vele célt érni.

Végre 3. szám alatti képünk azon működésében tünteti fel a gépet, midőn a fát apróbb, tüzelésre alkalmas darabokra vagdalja.

E gép, mint látjuk, többféle helyzetben használható, s helyzetének átváltoztatása alig vesz öböt igénybe öt percnyi időnél. Cézlszerűségét az eddig tett kísérletek fényesen igazolták. Mint képeink mutatják, a gép két hajtórúddal hozatik mozgásba, ezenkívül két fogantyúval is el van látva, melyek segítségével két ember könnyen szállíthatja. Továbbá egy sajátos alakú ék is van a géphez alkalmazva, mely a fába hatoló fűrész követve, azt eszközli, hogy a fa a kívánt irányban dől le.

A Duna kiáradása 1862. februárban.

Az 1862-ik év elején a hírlapok hasábjai szomorú tudósításokkal telének meg azon elemi csapás pusztításainak leírásával, melyeknek színelve a Duna mentében fekvő helységek és népei valának. A csapás ezuttal megkímélvén az ország központját, Budapestet, leginkább a Pozsony és Komárom közötti tért (Csallóközt) és Pesten alól a Duna-Földvár és Tolna közötti vidéket választá martalékaul. A lapok tudósításából ismeretes a károk nagysága, a roppant veszteség, melyet e vidékek lakosai szenvedtek, s még csak ezután lesz kiszámítható azon pusztítás, melyet a nagy részben még most is víz alatt álló földek termőképessége szenvedett. A felebaráti szeretet és jótékonyág, mely eddig is bő mértékben nyújtotta adományait az inségre jutottak roppant számának, még ezután is bő alkalmat találand, emberbaráti részvételnek gyakorlására.

Lapunk mai számában hiteles kútfő után közöljük az alsó-dunai (d. földvár-tolnai) ártér rajzát, mely világosan mutatja a csapás terjedésének határait s annak szülő okait. Ez utóbbiak közt ott látjuk a dunai védtöltések több helyen történt átszakasztását (s innen magyarázható a Dunától meglehetősen távolban fekvő Kalocsa s az egész Sarköz ellepetése), más részről a jégtorlaszoknak a Duna több helyén történt fennakadását. Rajzunk kimutatja azon helységeket is, melyek, bár az ártér határai közt fekszenek, de kedvező, magasabb helyzetöknél fogva, a pusztító hullámoktól megmenekülének.

A meleg italokról.

Számunkra a természet vizet és tejet rendelt italul, de ezeken kívül más mesterségesen készült folyóságok is használtak, ugy a mivelt, mint bárbar népeknél, a szomjúság oltása végett, minők a théa, kávé, csokoládé, sör, bor és pálinka, melyek — készítményjüket és hatásukat tekintve — érdekes vizsgálatokra nyújtanak alkalmat.

Ezen italok megegyeznek egymással annyiban, hogy eredetökre nézve a növényországokhoz tartoznak, és hogy inkább fényűzési cikkeknek, mint szükségese életkeleknek állíthatók.

Mi a forrás által készült italokat, melyeket egyszerűen szesz italoknak szoktunk nevezni, megkülönböztetjük azoktól, melyek, hogy előálljanak, semmi vegytani folyamatot nem mennek keresztül, s csak az utóbbiak fejtegetését akarjuk jelen sorainkban megkísérteni.

Ezen italokat az ember forrón issza, míg a forrás által származtatott hidegen használja. A meleg italok szeretete a földgömbön majdnem általános. A fagyos Labradorban s Oroszország hódús téerein lehetne talán ezen előszeretettel alapját az éghajlatban keresni, de valószínűleg mélyebben fekszik annak oka, mert a forró földöveken nem kevésbé divatos azok

használása. Középamerikában a bensülött indián épen ugy, mint a kreol él-hal az ó csokoládéjaért, míg a délamerikainak rendes itala a théa. Észak-amerikainak bensülött néptörzsei a théát kedvelik, míg Floridától egész Georgiaig az egyesült államokban s a nyugotindiai szigeteken a lakosok kávéét szörpölnék.

Európának is megvan saját kedvenc itala. Portugáliában és Spanyolországban a csokoládé divatos, Francia-, Német-, Svéd-, Törökország a kávé iránt bir előszeretettel, Holland, Orosz- és Angolország pedig a théának barátja, holott a szegény irlandi meleg italát a kakaóból nyeri. Édes magyar hazánkban a kávéval már-már versenyez a théa az elsőség fölött, míg a csokoládé sokkal inkább háttérbe szorult.

Ázsiában hasonlóan uralkodik ezen szükséglet érzése, melyet különféle módon elégítnek ki. Az Arabiában honos kávé mindenüvé követte a próféta zászlóját, hol annak hite diadalmaskodott. A théa Chinából a Himalája hegyes vidékein, Tatarország és Tiber felsőkaján, Sziberia rónáságain elterjedve egész Oroszországot előzönlötte és Moszkvaiban mint Szentpéterváron egyiránt zsarnokoskodik.

I. A théa.

A théának különböző fajai használtak a világ különböző részeiben, a chinai és paraguayi azonban legterjedtebb használatnak örvend. A chinai théa nemcsak a britekre és angolul beszélők, hanem más népekre nézve is igen fontos, melyet körülbelül 500 millió ember iszik naponként.

Nem akarom olvasóimat a théaönvény leírásával untatni, melylyel a mult évi Vasárnapi Ujság 579-ik lapján különben is megismerkedhettek, hanem csak azokat akarom róla elmondani, melyek ott meg nem említettek.

A théalevelek használata Chinában már régi idő óta divatos. A szó-hagyomány ezen időt a 3-ik századba teszi. A legenda azt tartja, miszerint egy kegyes remete, kit virasztásaiban és imáiban annyira meglepett az álom, hogy szempillái önként bezáródtak, azokat a test gyengesége elleni szent haragjában levágta és a földre hajította. De az Isten belőlük a théa-cserjét teremtette, melynek levelei pillákkal szegélyezett szemhéj alakját mutatják, és álomüző tehetséggel bírnak. Hasonló történetek beszélnék a kávéról Arabiában. Mindkét hitmondát bizonyosan akkor találták ki, midőn már a théa és kávé tulajdonait ismerték.

A 600-ik évben a théa használata Chinában általános volt, s a 810-ik év körül vitetett Japánba. Európába a 17-ik század elején jött. Levélforrázatokat már azelőtt is használtak az európai tartományokban italul, mint például az angolok kiszáritott zsályaleveleket, melyeket a hollandok mint kereskedési cikket vittek magukkal Chinába, théáért kicserélendők. Az angol-keletindiai társulat 1664-ben még ritka ajándéknak tartotta, hogy a királynénak két font théát küldhetett.

A théának elterjedése és fogyasztása napjainkban valóban rendkívüli. Chinában egy évi termés mintegy 2240 millió fontot tesz, hova már a japáni, koreai, asszami és jávai is be van számítva. Mennyit teremhet egy hold föld, sehol nincs világosan kimutatva, de ha azt 600 fontra tesszük, akkor csak Chinában negyfélszáz millió hold kivántatik ezen iparcikkek termesztésére. 1852-ben Nagy-Britanniában 55 millió font théa fogyasztott el, melyből minden főre egy font és 9 obon esett, de a fogyasztás napról napra mind inkább növekszik.

A théa hatásait chinai írók következőképp rajzolják: a théa — ugymondanak — hűsítő erővel bír, ha sokat iszik belőle az ember, bágyadságot és kimerülést okoz. A pórnép gyömbért és söt tesz hozzá, hogy hűsítő erejét megemmisítse. Különösen hasznos növény, melytől az életszellek megelvenülnek és megtisztulnak. Az uralkodók és nemesek becsülik, a pórnép, szegények és koldusok nem nélkülözhetik. Egy másik író azt mondja: a théa ivása minden tisztatlanságot eltávolít, az álmoságot elhárítja, a fejtáját megszünteti s általános becsben áll.

Chinában a théát pohárba teszik, s forró vizet öntvén rája, a forrázatot minden további vegyítés nélkül megiszszák. Fortune a chinai théatermesztő kerületekben utazván, csak egy helyt látott a théa mellett czukrot és kanalat.

Bármiképp készítsék is meg a théát, nem igen változtatja az meg hatását. Chinában a hideg vizet egészségtelennek tartják s nem szeretik, hanem helyette théával oltják a szomjat, és legjobban czélt érnek, ha azt vegyitlenül iszzák. Azon szokás, hogy hozzá czukrot és tejet vagy tejfölt adnak, hihetőleg onnan származott, hogy a théát felnőtt emberek is kezdték használni, kiknek ízlése már fejlettebb volt, s kik a keserny forrázatot élvezhetőbbnek ohajtották.

A théának fentebb említett hatásai nálunk is bebizonyultak. A théa vidámit, anélkül hogy részegítene, az agyat növekedő munkásságra ösztönzi, s ébreneséget nem; azért hasznos az tudósoknak, kik virasztani szoktak személyeknek, kik fejlet sokat dolgoznak. Ellenben lecsendesíti az edény-rendszert, honnan gyuladásoknál, és mint gyógyszer fejfájás ellen használják azt. A zöld théa, ha erősen van készítve, az ideges testalkatúnál reszketést és más nyugtalanító jeleneteket okoz. Izzató hatásánál fogva a máknának és szesz italoknak ellenszere, sőt a lázas bódultságot is enyhítheti.

A kész théában legalább is három vegytani állomány működik, melyek a fentebbi hatásokat egyesüsen hozzák létre. Ilyek:

1) A szállékony olaj. Ha a théát vízzel pároljuk le, szállékony olaj csekély mennyiségét nyerjük, mely a théának zamataival és jó ízével nagy mértékben bír. Száz font théában egy font van ezen olajból, és mégis ezen csekély mennyiségtől függ jobbra, a théa becsé. Különös hatása a testre

még nincs tudományosan kifürkészve, de hogy, bódító hatással kell bírnia, némely tények kétségtelessé teszik, minők péld. a fejtájás és szédülés, melyekben a théaizelőlék szenvednek, a szélhűdési rohamok, melyek a théalevelek be- és kipakolásánál foglalkodó egyéniségeket néhány év multán meglátogatják, továbbá azon körülmény, hogy a théát Chinában ritkán iszzák az első évben, amennyiben a friss théa nagyon részegítő erejű. A théa eltartásának már azon következtése van, hogy az alatt ezen szállékony vegyszer egy része ellian.

Ezen szállékony vegyszer nincs meg a természetes levélben, hanem csak a szárítás és pörkölés folyamata alatt nemződik.

2) A théadék (Thein.) Ha a théalevet finom porrá törjük és azt egy üvegdombra tevén kupalaku papírral beborítjuk, s az egészet meleg helyen tartjuk, lassankint fehér gőz emelkedik föl abból, mely a papir belső oldalán apró, szintelen jegecskék sűrűdnek. Ha a levelek helyett ezeknek vonatát veszszük, nagyobb mennyiségben nyerünk jegecskét, melyek a vegyszerek szerint théadékból állnak. A théadék szagtalan és csak kissé keserny állomány, a honnan a théának sem izére, sem szagára nincs befolyással. De mégis több tekintetben nevezetes; mert

1-ször, légeyből tetemes mennyiséget tartalmaz, mely — mint tudjuk — a gőzköri légnak tevő része, s a sikert (Kleber) a buzában a keményítő-től megkülönbözteti. A kiszáritott théadék következő létrészeket mutat felszényenből 49,80, könenyéből 5,08, légeyből 28,83, élelyből 16,29. A légey tehát az egésznek $\frac{3}{10}$ -dét teszi, mely arányt igen kevés ilyenü állománytól találhatni fel.

2-ször nevezetes a théadék azért, mert azt nemcsak a chinai, hanem más théákban, a kávéban, sőt a guaranában is megtaláljuk, mely utóbbi állomány Braziliában a kávéhoz hasonló módon készítették és használják. Igen érdekes azon észrevétel, miszerint az egymástól tétel fölvekö tartományokban egymás közt ennyire különböző növények mintegy ösztönszerűleg választottak ki ugyanazon czélna, hogy t. i. azok izzató, vidámitó és frissítő italt szolgáltatassanak, és hogy azok öszvesen ugyanazon öszsett anyagot tartalmazsák, melyet mi théadéknak, kávédéknak nevezünk.

3-szor a théadéknak a testben kifejtett hatásai jogosítanak bennünket azon következtetésre, mely a harmadik figyelemreméltó pontot képezi. — Az állati test — mint tudjuk — az élet tartása alatt folytonosan fogy és újra kipótolatik. Az erőködészek fölemeltek azt; a gyomorba vitetett eledel megújítja. Az elhasznált részeket a vesék és tüdők kiválasztják, vagy más módon ürítetik ki azok. A vizeletben foglalt szilárd anyagok ezen fogyásnak mértékül szolgálhatnak, és jelesül a huyanyag (Harnstoff) és kénsvány kiválasztása, a szöveteknek aránylagos veszteségére mutat. A théadéknak már csekély mennyisége is (3-4 szemer naponta) azon szembeinő hatást okozza a testben, hogy az egészséges emberek a mondott állományokat kisebb mérvben ürítik ki, dacára annak, hogy rendes élelemzerőkről el nem távoztak és szokott foglalkodásaikat abba nem hagyják. Ha pedig már ezen anyagok kiürítése korlátozva van, az ételek általi visszapótlásnak is csekélyebb arányban van helye, vagy más szókkal: a théa használata mellett a test ereje és egészsége még akkor is megmarad, ha az eledetek a rendes mértékben ki nem szolgáltatnak.

Az öregek és erőtlenekek másképpen veszik annak hasznát. Majdnem minden ember életében mutatkozik oly korszak, midőn a gyomor a rendes élelmekből nem sajátit annyit el, hogy az a naponkénti veszteséget helyre üthetné. Ekkor a théa közzvetítőként lép föl, hogy a hanyatlást megakadályozza, s az emésztő erőt oly fokra emelje, minél fogva az a szilárd szövetek fölemésztéséhez képest elegendő tápra tegyen szert. Nem lehet hát meglepő, ha például egy aggnő, kinek heti jövedelme alig elegendő az élet szükségeseb kellekinek megszerzésére, keresményének egy részét egy obon tea megvásárlására fordítja. Épen oly jól fogja ő magát találni rendes élelmének csekélyebb mennyisége mellett is, ha théát iszik, mialatt egyszerű mind foglalkodását könnyebben, vidámbanban és jobb kedvvel képes végezni.

A fölebb említett 3-4 szeményi mennyiség kevesebb, mint a meny nyi egy jó lat théában foglaltatik, és felnőtt emberektől naponként minden kellemetlen hatás nélkül használhatatik.

De ha ezen mennyiséget megkészeresszük, szív és ér sebesebben ver, reszketés és vizelési kényszer áll elő. Egyszermind a képzelő erő is izzátottságot nyer, a gondolatok darab idő mulva öszszeszarvadnak, látások következnek, s a részegségnek sajátos állapota idéztetik létre, melyet aztán mely álom zár be.

3. A harmadik vegytani állományt a théában a cersav (Gerbsäure) képezi. Ha a théát rendes módon forró vízbe áztatjuk és az így készült italt zöld vitriol öszsladéka öntjük, az utóbbi meg fog feketülni. Ezen körülmény arra mutat, hogy a théában öszszehúzó állomány foglaltatik, mely a vegyszerek cersav, cseranyag név alatt ismernek. Ezen nevet onnan vette, hogy a tölgyhéjban, mint vegyész szereplővén, a bőr cerszésénél alkalmaztatik.

Ezen cersav okozza már, hogy a théának öszszehúzó ereje és száritó hatása van, és hogy az a vastartalmu vizet, tintanemü vegyitékké változtatja. A théalevelekből annál tökéletesebben kivonatik, minél huzamos ideig állnak azok a vízben. A cersavnak azon tulajdonságából, hogy az a levegőn barna színt vett föl, kimagyarázhatni, miért van az, hogy ha a levelek hirtelen kiszáradnak, zöld színt nyernek, ha pedig huzamos ideig szárítatnak, fekete színűek lesznek.

4. A siker (Kleber) a théában a száraz levelek súlyának mintegy negyedét teszi, úgy hogy ha azokat egészen akarnók enni, oly táplálék volna, mint a paszuly vagy borso. A sikerből a víz, melybe a théát áztatjuk,

igen keveset huz ki, ahonnan a felhasznált levelekben nagymennyiségü tápanyag lesz semmivé; miértis a théakészítés módján azáltal akartak javítani, hogy a vízbe egyszerűs mind, egy csipet szikstó vettek. Ennek az lenne következménye, hogy a sikernek egy része feloszlanék, s a théa nagyobb táplálóságot nyerne. A mogolok és tatárok módja szerint a théából a táplálóságot részben kiszivatik. Ok a théát finom porrá török, s luganyos tövzsel. Melyhez söt és zsirt is adnak, megőzik, s a főzetet a csapadéktól letöltik. Ezen folyadékból 6k naponta 30-40 csészényit isznak, tejjel, vajjal vagy pörkölt liszttel vegyítvén azt. Az így készült théának kettős következménye van: 1. a benne foglalt siker-, tej- és lisztnél fogva közvetlenül táplál; 2. eszközli, hogy ezen táplálék a théadék befolyása által könnyebben átsajátíttatik.

A théa használásának legtökéletesebb módja Délamerika partlakóinál van divatban. A théalevelek ugyanis miután áztatás által teljesen kiszivatnak, egy ezüst tálon a társaságban körül hordatnak, hogy mindenki vegyen és egyék belőlök. Az ily használás mellett a forró higság vidámitó hatása a szilárd levelek tápláló hatásával egyesül.

Az említett állományokon kívül még nagy mennyiségü keményítőt és mézgat is találunk a théában, melyek a víz által kiszivatván, annak tápláló voltát emelik. Mindazáltal a théa öszszetele különböző a szárítás módjától, a növény és levél korához, az évszakhoz, melyben szedetett, és a cserje sajátosságához képest, melyen nőtt. — A théafaj minőségére annak zamataiból, s a főzet izéből és színéből bátran következtethetni; csak hogy a színt illetőleg, főképp a zöld théa sok hamisításnak van alávetve. (Folytatás következik.)

Déés város középütele.

II. A kaszinó.

Nem fölösleges az oly intézetek bővebb megismertetése, melyek a hazai műveltség terjesztése szempontjából alakultak, hogy lássék a socialis térni munkásság eredménye.

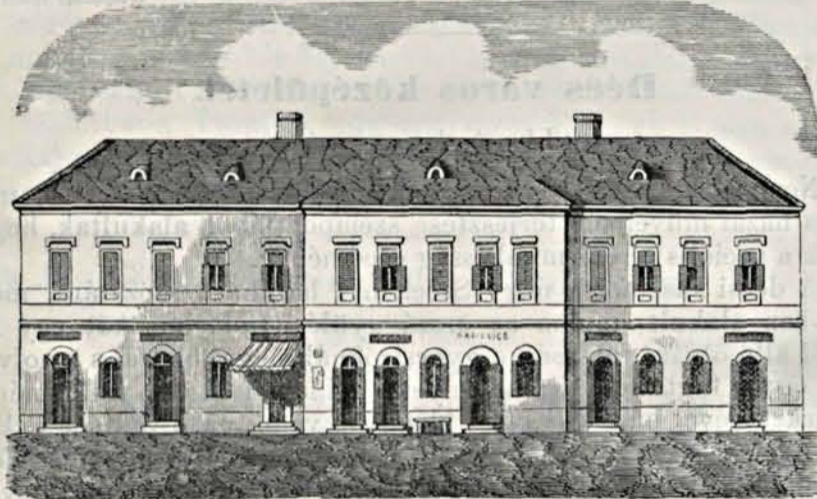
A déési kaszinó, a nagy Széchenyi hatalmas szózatára, még 1834-ben alakult, midőn az országgyűlési tudósításokat egy 12 tagból álló olvasó társaság a gyorsiróknál megrendelte, s az olvasásra egyik tagtól egy szobát nyert. Mindjárt az első küldemény megérkezésével mások is részt kívánván venni az olvasásban, később az olvasó lak a megye házához tetetett át, félév mulva a társaság magának egy alkalmas nagy szállást bérelt, és eddigi nevét „Társalkodási Egylet-re változtatta, melyet maig is megtartott. Itt jött azon gondolatra, hogy magát a mennyiben lehet, állandósítsa, melyet egy remélt legbiztosabban elérhetni, ha szabad rendelkezése alatt álló laka lesz. — E czélból a helybeli reformált eklézsiával egy építésre alkalmas hely iránt egyezésre lépett, úgy hogy a társaság a bemutatott terv szerint magának egy czélszerű épületet épít, melyet az egyezés napjától számítva, 25 év alatt, szabadon használhasson, a kötött idő elteltével pedig az mint iskolai fundus az eklézsia birtokába ingyen menjen vissza. — Ha időközben a társaság megszűnnék, akkor az épület butorostól, és vagyonostul a ref. iskolára szálljon. — Most az Egylet a kikötött időt mentül gazdaságosabban használja, minden készpénz nélkül, csupán az egymásba helyett jól megfontolt bizodalomra támaszkodva, az építéshez hozzáfogott. — E bizalom nem volt meddő, a tehetsébekek kamat nélküli szép sommákat kölcsönöztek, melynek megfizetéseért azok, kiknek hitelük volt, örömet keszeséget vállaltak, építési anyagokat, munkás napszámokat adtak, csak a szükségét kellett említeni, s azonnal találkozott, ki azt pótolja. — Csak a munkát kellett rendezni, s az szemlátomást előre haladott, így az egylet, az építés második esztendejében már a maga czélszerűleg butorozott épületébe költözhetett. — Így emelkedett a piacon egy diszes emeletes épület.

A mintegy 15,000 v. ft. a mibe az építés került, a buzgóság és tetterő czélszerű használata által az építés bevezése után csakhamar visszafizettetett 450 v. fton kívül, melylyel a ref. egyház-építést elősegítette, úgy hogy a társaság évenként annak csak hat százalékot fizet. míg az épület maga a 450 frt tökéit így lerója. — Ez példájával szolgálhat annak, mint tehet az igaz bizalom által egyesített tetterő — egy fillér tökealap nélkül.

A társaság elismert s maig megtartott czélja a szellemi műveltség terjesztése s a művelt társalkodás, annak következtésével együtt. — Jelenleg 120 részvényes tagja van. Egy részvény ára 6 frt, mi az évenkénti 500 forint rendes kiadás csak fele részben fedezi (?), a másik fél a játékdijakból az épület alatti bolt jövedelméből 1000 ft tökéit 6 pct kamattal, és az egylet hasznára évenként tartatni szokott bál jövedelméből pótolatik. — A művelődés emeltyűje, az irodalom s annak előmozdítása egyik kitűzött czélja

az egyetnek, könyvtára áll 500 kötetből, melyből a szépirodalomra tartozó 280 kötetet tesz. — Közérdekű eszmék is keletkeztek itten, melyekből mint létesültek, említjük: 1) A Belső-Szolnokmegyei kölcsönös társaság, mely későbbre magában foglalta Dobóka megyét Szamosújvárt. Déés városával együtti munkássága tartott 1847-től kezdve 1849-ig, a mikor is a közbejött zavarok miatt megszünt. 2) A kisdudóváda, mely egyszersmind óvó-képző intézetnek is volt tervezve, igen szép, a czélnak megfelelő tulajdon épületével, s fenntartására szükséges alappal, melyről megjegyezzük, hogy a mint a közrészvét útján a déési ref. egyház által adott telken felépült, s 1847-ben megnyitott, azóta folytonosan használtatik. 3) Kölcsönkönyvtára, melyet a részvényes tagok az egyletben ingyen, azonkívül pedig valamint mások is kevés díj mellett használhatnak. Szabályai nincsenek nyomtatásban, hanem maig mindazok, melyekkel kezdetben alakult, többször változtatás nélkül felsőbb helybehagyást nyertek.

Ez egylet, mely csak egyes lelkesek buzgalma s áldozatkészség által jött létre, most már oly helyzetben van, hogy a jótékony intézetek, hazafiúi s nemzeti ezélok előmozdításához adományozásokkal járul, s tehetsége szerint mindig meghozza az áldozatot a haza

A déési kaszinó.

oltárára, mely ha nem is valami nagyszerű és rendkívüli, de „mindene, a mivel áldozhat.“ Saját épületén kívül kevés tőkéje is van, mely idővel gyarapszik. Közlebről az erdélyi muzeum, színház stb. számára is adományozott, s nem igen van hazai vállalat, melynek gyámlóításában részt ne vett volna. Egy ily egylet megérdemli, hogy megörökítve legyen. *Pataky Ferencz.*

A puczinzi népiskola.

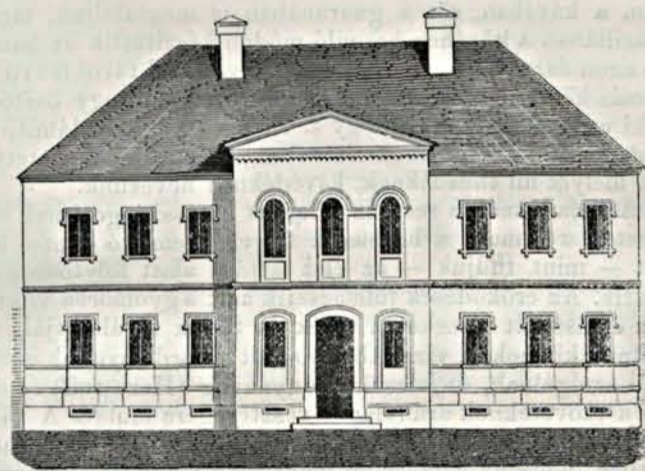
(Vas megyében.)

Minél jobban megnehezedik a nemzet fölött az idők viharas járása, (különös, de mégis úgy van) a vallásosság és hazafiaság nemtője annál áldásdusabban működik a hon lakosai közt, közhasznu erények fejlesztésében, erkölcsi s közmivelttségű intézetek létrehozásában. Ez állításunkat eléggé igazolja a közel mult 10—12 évnvi korszak széles e hazában. Örökké emlékeztetés marad a nemzet évkönyvében azon közlekedés, melylyel felkarolá e hon lakossága a nagy birtokosoktól kezdve a nép legutolsó rétegéig az Akademia ügyét. Mintegy versenyt futának az áldozat tételekben ur és pór, gazdag és szegény. Több uttörő bajnokainknak sirmelkei, szobrai részint már fel is állítottak, részint pedig azok létesítése czélba vétetett, egyedül a nemzet kegyeletszerű érületére, a közadakozás soha el nem szikkadó kuttforrására támaszkodva. Ez uton több rendbeli hasznos intézet és egylet alakult. Az Isten dicsőségére díszes szentegyházak, a népnevelés emelésére czélszerű képezdők és iskolai épületek emeltettek egyik másik testület részéről vályvetett erővel. Ily népnevelő falusi iskolának rajzát adjuk mai számunkban, s tesszük ezt azért, hogy e hon lakosainak — illetőleg pedig e lap olvasó közönségének némi tájékozásul köz tudomásra jusson, miként a tősgyökeres magyar vidéktől távol, hazánknál délnyugati határán, Stajerhon szomszédságában — ingrata patriának nevezett, 4—5 szemet fizető sovány földet mivelő, anyagilag szegény vend nép között sem halt ki a népnevelés iránti fogaadókn szellem és a lelkes előbbre haladás. E korigényelte példadában jeles erélyt fejtett ki hegyen völgyön szétszórt egymástól közel s távol eső 36 kisdud helységről álló, mintegy 4560 lelket

számláló puczinzi anyaegyház mult évben felépített emeletes díszes népiskolájával, melynek hossza 12 öl, szélessége pedig 6 öl.

Hatalmas pártfogók s nagy befolyásu kegyuraság által nyújtott összegekből építeni, könnyű dolog, s nem igényel különös nagy erőmegfeszítést az előljáróság részéről, — hol az anyagok összegyűjtetnek, anélkül, hogy azok költségét, árát éreznék az erszény; ott epeztő gond nélkül várja a kegyoltalom alatti nép az időt, midőn fedél alá kerül az épület: mert ennek — szerinte — az ő jelentékeny hozzájárulása nélkül is meg kell történnie. Azonban midőn gazdag szegénységünkkel egyb nincsen, a mire támaszkodhatnánk, midőn patronatusunk — egyedül — vezéreink bölcs tapintata és utbaigazító fáradozatlan szorgalmában özpontosul, bizonyára itt nem csekély erőmegfeszítés, körültekintő észely és ügyeszeretet kívántatik a kormányzóban, az építetében, hogy a kormányzása alá bizott népnél a közlekedés és részvét egyszer meggyújtott szóvéténe ki ne aludjék, s hogy az engedelmisség meg ne tagadtassék. E közelmult évtizedben tündöklő bizonyosságát adá Vas megyében kebelezett puczinzi ev. egyházközség közügyei iránti szeretetének és áldozatkészségének.

1856-ban szentegyházát újra átalakították, melynek költsége meghaladá a 3400 forintot. 1858-ban díszesen felszerelt nagy tem-

A puczinzi népiskola.

plomába egy 22 változatu, 3000 ft. értékes nagy orgonát szerze, mely jelességénél fogva bármely városi templomba beillenek. Megjegyzésre méltó itt azon körülmény, illetőleg a nép azon önkéntes szives adakozása, mely szerint vallásos szeretettől indítatva, az érintett orgona építési költségébe 2711 forintot áldozott szabad akaratból, önmegadózattal nélkül. Legyenek áldottak ily gyűlékezet lelkes fiai és leányai!

Az előhaladt kor igényei irányában sem maradt hátra Puczinze. Érezvén ugyanis az ifju nemzedék czélszerű neveltetésének szükségét, ezéltől öt évvel egy második tanítói állomást alapított. A régi roskadozó szük iskola-épület helyébe e rajzban bemutatott csinos és czélszerű emeletes iskolaházat építtetett, melyben földszint két illendő tanítói lakás, az emeletben két térs tanodai szoba s ezek közt egy gyűlési terem létez. E népiskolának alap- és szegletköve 1860. május 16-án tetetett le, az 1861. év nyarán Isten segítségével fel is épült s átadatott a kitiűzött czélnak.

Az irt iskola-épület építési s ennek, annak rendje, módja szerinti felszerelési költsége megközelíti a 8000 ftot a. é., ide nem számítván a gyalog és szekeres napszámokat, melyeket a nép mind ingyen teljesített, az épülethez szükségelt téglát itt a határban vettette, követ hordata, s maga égetteté azt meg mésznek, s e takarékosági eljárás által tetemes költség kíméltetett meg. Az egész építési költség önmegadózattal utján birtokra és személyre (lélekre) vetetett ki. Miután nagyobb részint volt urbéres jobbágyokból áll az egyházközség, legigazságosabbnak vélte az egyházi közgyűlés, oly kulcsot alapítani a kivetésre nézve, mely birtokra és személyre is nehezédjék, még pedig oly formán, hogy minden egy nyolczad sessionalis birtokra 3 ft. és minden egyes lélekre 1 ft. essék. — Hála a nép jó szellemének — daczára e lezsarolt idők viszonyainak — az épület költségének nagyobb része jelenleg már tisztázva van, a hátralevő 7—800 ftnyi adósságot pedig, mely még terheli vállainkat, ez év folytán — hiszszük — lerövjük. Így azután tisztá öntudata boldogító érzetében megnyugszik e nép fáradozásai után, melyeknek legnemesebb gyümölcseit akkor aratandja, midőn gyermekei az iskola-intézet vezérlő kezei által az egyház buzgó tagjává, az édes hazának pedig derék polgáiraivá válnak. *N. N.*

Vasárnapi Ujság 11-ik számához 1862.

T Á R H Á Z.

A Rákóczy-indulóról. *)

Nekem mindeddig azon rögeszmém volt, hogy a Rákóczy-indulót az Eszterházy-erzed zenabandája karmestere, és pedig Kreuzer nevű szerző, azon Kreuzer, kiről ugy emlékezem, hogy a „Granadai tábor“ (Nachtlager bei Granada) dalmű zenéjét is készíté. És ha az 1816. körüli években Kreuzer az Eszterházy-erzed karmestere volt, ugy én tovább is azon hitben maradok, hogy ez Kreuzer műve, és pedig azon okoknál fogva, mert 1816. körül Pestmegye főjegyzője, Friebeisz József, többek előtt hallatomra mondá, mennyire becsüli ő az Eszterházy-erzed karmesterét, ki a Rákóczy-nótából oly derék indulót kerekített, és most is ugy rémlik előttem, hogy Kreuzernek mondá. Továbbá Bihar János nekem maga mondá, hogy őt az Eszterházy-erzed karmestere megkérte, játszana el előtte a Rákóczy-nótát, mit ő meg is tett, még pedig többször; s a karmester pedig lekötázta, s mikor aztán kész volt, akkor Bihar az egész bandájával együtt is eljátszotta még egy párszor; s ugy rémlik előttem, hogy Bihar is Kreuzert nevezte. De mivel mindez régiség, s emlékezetem hibázhat, mindamellett is, hogy meg nem foghatom, ha nem így történt volna, honnan származhatott fejében e rögeszme — ez Scholl ellenében kellőleg nem bizonyít, azonban teljes hitelevé teszi azt, hogy ez indulót csakugyan az Eszterházy-erzed karmestere szerző.

Mi illeti Bräuer ur közleményét, meg fogja engedni, hogy erre nézve némi észrevételeket tegyek. Ugyanis azt mondja, hogy az „1809-ki toborzáson Bihar gyakran játszotta a Rákóczy-nótát is, mivel nagy hatása volt, e volt oka, hogy Scholl ebből indulót készített — s hogy emlékezik az első nyilvános előadásra — hogy szerzőskor s hangszereleskor különös gondot fordított arra, miszerint zenekarának egyik tagja, ki különös virtuozitással tudta a postásipót kezelni, abban kellően kiténtethesse magát stb.“ — Már most, hogy Bihar 1809. évben a toborzáson játszotta a R.-nótát, ha megengedjük is, noha annak játzsása azon évben tán tiltva is volt, miként igazodunk el azon, hogy Scholl akkor Pesten volt, mert tudjuk, hogy akkor Pesten semmi rendes katona nem volt, s a királyi zálog- és sóházaknál s egyebütt a polgárság állt irt, az erzed pedig vagy Olaszországban vagy Ausztriában volt. Nem lehetlen ugyan, de mégis inkább feltehető, hogy a zenabanda is az ezreddel járt. De tovább tudjuk, hogy a nemesi felkelés oly rögtönzött volt, hogy az összeírás, indulás s a győri ütközet pünkösdi első napján csaknem minden megszakadás nélkül történt. S Biharinak és bandájának B. Prónay, a pesti nemessereg ezredese, buzavirágzin egyenruhát, fekete zsinórral bőven kihányva, készítetett, s midőn a győri ütközet után fegyverszünet lett, mi is azonnal történt pünkösdi után, Biharit bandájával együtt Győrbe vitte, s ott, mint Bihar maga mondá, „majd megették őket a franciaiz tisztek, s a csákóját teli hányták ezüstpénzzel“, mi azon évben nálunk látható nem vala. Ez egy kis gyanút ébreszt, hogy a toborzáson Pesten Bihar hegédült volna.

De lényeges hiba az, hogy Bräuer ur, az 1809-évet ugyan említi, azt azonban elhallgatja, hogy melyik évben volt az induló nyilvános eljátszása, melyen ő mondja, hogy jelen volt? Mert ha az 1809-toborzásán játszott R.-nóta hallása hevitte Schollt ez induló készítésére, nagyon is feltehető, hogy ez akkorban készült, a mikor az ezred külföldön volt, de nem Pesten. 1810. évi octoberben mentem Pestre törvényhallgatásra, de akkor még ez indulónak hire sem volt, még maga a nóta is csak lappangott. — S ugy vélem, hogy ez induló 1814—1816. körül készült, azon Müller kapitány ténparancsnoksága alatt, ki 1818. vagy 20. körül Északamerikába szökött. — És ha nem volna igazam, ohajtanám bizonyíttatni; s ebből ki fogna teteszeni mind az, vajjon az 1809-ik R.-nóták hallása volt-e forrása az indulónak, mind az, vajjon Scholl volt-e akkor a karmester?

Valóban különös, hogy egy Engesser urnál levő példányra hivatkozás történt, de az év, melyben kiadatott, nem említtetik. — Végre azon állítása Bräuer urnak, hogy Scholl miért fordított oly nagy figyelmet s gondot a postásipra, azt látszik bizonyítani, hogy ő, magát a Rákóczy-nótát sohasem hallotta. Mert e nótanak első része oly keserves andalgás, s oly zokogó hangokkal telve, melyeket csaknem kizárólag tárogtón lehet legtermészetesebben s buzditóbban hirdetni, s ha e hangokat akár Scholl akár Kreuzer kihagyták volna az indulóból, nem lehetett volna abban a R.-nótára ismerni; eredetileg tehát mintegy másfél századdal ezéltől, e hangok nem a virtuóz postásiposért voltak teremtve. — Második része pedig, miután az első részben lefojtott fájdalom átértette a világ kinját, oly rohammal indul neki, hogy e tárogtós indulást még maga az induló is csaknem egészen meghagytá. S figyeljen bárki is rá, hogy mind az első, mind a második rész kihívó hangjai nem a tárogtósítást illetik-e legtermészetesebben?

Eszertint hitelesnek merem állítani, hogy az induló készítésében Biharinak csak annyi része volt, hogy a karmester az ő játzsása után kótázta le a R.-nótát; de az, hogy Kreuzer volt-e akkor is azon karmester, ki az in-

*) Az e tárgy körül fenforgó vitákba, örömmel látjuk, ha minél többen beleszólnak hazánkfiak közül, kiknek emlékezete a kérdéses időkig terjed. Ilyen avatott férfit tisztelünk e cikk írójában, Balla Károly urban is. — Szerk.

dulót szerző, vagy Scholl? még eddig teljességgel nincs bizonyítva. Én nem kívánom Scholltól megtagadni az érdemet, ha övé, — de Bräuer ur felületés előadása szerint még annak sok a hija.

Szintén magától Biharitól hallám azt is, hogy az ő szerzeményeit szintén ily módon, az ő többszöri játzsása után kótázta le egy zeneművész, kit ő igen fiatalnak mondott, s nevé is emlité, de elfelejtém. Annyi azonban rémlik előttem, mintha egymással csak intetgetés által történt volna az értesülés, és hogy nagyon dicsérete zenészi tehetségét. S e darabok akkorban a váci-úteztuban (Steinbach-házban) árultattak: de nem jut eszembe a mű-árus neve. *Balla Károly.*

Talált régiségek Szécsényben.

Szécsény, márczius 5-én.

Történeti adatok útján tudjuk, hogy Nógrádmegye a magyar előidőkben, főképp pedig a török uralom alatt nagy szerepet játszott; de nemcsak az összes megye, hanem ennek jelenleg kis mezővárosa Szécsény is. Részletes történetét e lap már közlé pár év előtt, mellőzvényt itt ezt, tárgyamra térek. *)

Szécsény hajdani fekvése igen elűt lehetett a mostanítól, az akkori város inkább az ugynevezett Káprás-erdő felé terjedhetett, mely része a város kerületének legpartosabb. A városnak jelenlegi fekvése, különösen dél és kelet felé, az újabb idők munkája, s innen nevezetik most is ezen rész Ujvárosnak. Ott, hol az Ujváros fekszik, hajdan temetkezési hely volt, miről könnyen meggyőződhetünk a pince, kutak ásatása alkalmával talált csont, koponya, elkorhadt deszka-morzsalékokból.

F. é. február 24-én T. J. szabómester udvarában pincezt ásattott. Háza délkeletnek fekszik, hol a város valamivel emelkedettebb, mint annak főutczája. Ezen ásátás alkalmával, a mint a pincezsók egy ölynyire behatottak, csont- és koponyadarabokra bukkantak, ezzel azonban mitsem törődén, miután ily eset már több is adta elő magát, minden figyelem nélkül tovább ástak; a mint azonban mintegy 1 1/2 ölynyire jutottak volna, öt vagy hat sirra bukkantak. A föld hányása közben egy gyűrűt találtak. A szak nem értő emberek a körülbelül két arany nehézségű, 6 kisebb türkiszszel ellátott férfgyűrűt 14 váltóforintért átengedék az épen arra menő czigányoknak, mi azonban a főbírónak értésére esvén, ő tartá meg a gyűrűt illő áron. Találtak még 28—30 darab antracit-köszénből készült gagatot, melyek hajdan ruhagombokul használtattak, 15 darab apró holdalaku koporsó-szöget, 13 hatágu csallagot, 4 kisebb gomba alaku szöget, mindezekkel hihetőleg a halott neve lehetett kiverve; több apró karikat. Mindez gyenge ezüstből van. Egy selyemkalap-karimát — mint ők mondák — mi azonban hihetőleg a turbán alsó része lehetett, de ezt a pincezsók a föld közé dobták. A hold-csillagokról itélve, itt törökök nyugszanak, kik utoljára 1683-ban, október 10-én üzettek ki. Ugyanis Szobjeszky János, Lengyelország királya megparancsolá a lubli vájdának és lemergő várnagynak, hogy ostrom alá fogják. Ez tehát a fentnevezett évben megtörténvén, a törökök a városból a várba szorítottak a kozákok különös vitésége által (tehát a város is kerítve volt), október 10-én végre a várat bevették, s így a talált régiségek, hacsak a legutóbbi évet hozzuk is föl, 187 éve, hogy a föld gyomrában emésztetnek. *Vancsó Gyula.*

Irodalom és művészet.

☉ (Jókai Mór) e napokban átvette a „Magyar Sajtó“ szerkesztőségét.
 △ A Vachott Sándorné szerkesztette „Szünörök“ című folyóirat) I-ső füzeté, II. Rákóczy Ferencz színezett arcképével díszítve megjelent. Mulla-tató és tanulságos tartalma következő: Az anya (életkép). A samojedák. Albert herceg. Égmont halála. A fehér, vörös és fekete emberek eredete (monda). A természetből (az alpesi hegyregio). Az utolsó tündér. Kis tü kezdi, farkas végzi (népmonda), Gyula Páltól. Adomák, Deák Ferencz magánéletéből. Az erények utazása. Földrajz (Amerikából). Aranymondatok tára : Gondolatok, b. Eötvös Józseftől.

☉ (Az Akademia f. évi költségvetése) az igazgatótanács m. hó 26-iki ülésében következőleg lón megállapítva : A bevétel 55,800 ftot teend, mely habár az Akademiának ezéltől 10 évvel létezeit jövedelménél jóval több, még sem elég a költségek fedezésére. A rendes tagoknak több mint fele nem kap illetéket; a tudományos utazásokra szánt összeg már a Vámbéry tatarországi és Merényi népmese-gyűjtés végetti utazásai által ki van merítve. A költségvetés tehát ezek szerint így lón megállapítva : Hivatalnokok és osztályelődök fizetése 15,370 ft; lakbér 3050 ft; irodalmi jutalom díjak 400 arany és 2600 ft; irók díjazására 2400 ft; előleg kézikönyvekre 1800 ft; nyomtatási költségek 2400 ft; könyvek szerzésére 700 ft. sat. — Ugyanez ülésben Deák Ferencz indítványozá, hogy az Akademia pénzalapja

*) 1229 IV Béla (Zéchént) Gr. Bonzának adta; 1240 köfallal vétetett körül: 1433 Horka huszita vezér elfoglalta Szécsényt; 1490 II Ulászló és Albert testvére között Szécsényről véses ütközet; 1550 sept. 6. a török Szécsénybe beütött; 1552 július 2 Eunuchus Ali bese Szécsényt elfoglalt, 1561 június 26. a török újra elfoglalta, 1562 Balassa János ostromolta; 1593 Tiefenbach, Palfy foglalák el, de 1594 márcz. 15. Szécsény török kézre kerül; 1663 novem 9-én a török foglalta el s 20 évig birta. 1705 septemb. 19-én II Rákóczy Ferencz gyűlést tartott itt.

a jelen ingadozó pénzügyi viszonyok közt realitásokba fektetessék. Mint-hogy azonban a birtokkezelés sok bajjal járna, jónak látna, ha az Akademia egy kiadóhivatallal összekötött saját nyomdát állítna fel, miáltal az Akademia sok költségtől lenne megkímélve. Az indítványt az igazgatónak egyhangulag elfogadták. Végül előkerült az akademiái palota építési ügye is, mire névze az igazgató-tanács kijelenté, hogy e tekintetben előbbi számdoktól nem áll el.

⊙ (Megjelent új könyvek.) Emich Gusztávnál, a Kisfaludy-társaság pártolása mellett jelentek meg: „Cicero összes levelei időrendes sorozatban. Fordította magyar nyelvű jegyzetekkel, mutatókkal ellátva, kiadta Fábrián Gábor.” III-dik kötet. 330 lap. Ára egy-egy kötetnek 2 ft. Címében bent van az ajánlat. — Ugyanott jelent meg: „Ausstrüval-e vagy anélkül? Második ösztinte szó a magyar nemzethez. A „Restauratio vagy revolutio? szerzőjétől.” 67 lap; ára 50 kr. — A Knauz Nándor és Nagy Iván által szerkesztett „Magyar tudományos értekezések” 2-dik füzet is megjelent. Tartalmának főbb cikkei: A porthus-hunmagyar-scythákrol. (Vége.) Bartal György. Korpona városának ismertetése. Csery Józseftől. Pozsonyának két régi egyháza. Rakovszky Istvántól. Oklevélár. Veszely Károlytól. Könyvszemle. Garádytól. — Id. Poldini Ede és Noseda Gyula Paul de Kock regényeinek kiadását indította meg magyar fordításban. E napokban jelent meg: „Feleség, férj és szerető” című regényének 1-ső és 2-dik füzet, Rajkai által fordítva. Két füzet bolti ára 1 ft. 60 kr., aláírás ára 1 ft.

+ Ráth Mórnál következtek új művek jelentek meg: „Irály- és költészetten.” Gymnasiumi használatra, írta Laky Demeter, kinek jóhangzásu nevét e téren egy régebben megjelent „Költészetten”-ából is kedvezőleg ismeri a közönség. Szerző ez új műve igen ajánlható kézikönyvül a gymnasiumi tanulóknak. 196 lapra terjed; ára 90 kr. — Ugyanott jelent meg az „Utolsó Árpád” című eredeti, 6 felvonásos dráma, Várady Gusztávtól, melyből lapunk mutatványt is közölt. Ára 1 ft. 20 kr. A tiszta jódelelem felerészre a budai népszínház pénzalapja gyarapítására ajánlatik fel. — Végül megjelent: „A szőlő, borkereskedés és bortized-megszüntetés, mint Magyarország anyagi jólétének alapfeltételei. A füzet ára 30 kr.

+ (Mészáros Károly, „Kárpáti Hírnök” című lapját), Ungvározt, apriltól kezdve utoljára megindítja. Előfizetési ára negydekre 2 ft., félvére 6 ft.

⊙ (Kvaternik, horvátországi képviselő ellen) a zágrábi megye törvényszék bünvádi vizsgálatot indított egy horvát nyelven írt, politikai tartalmu műve miatt, mely ily cím alatt jelent meg: „Szemléletek a horvát nemzet vál-utján.” A mű összes példányai elkoboztattak.

⊙ (Kassay Adolf Pozsonyban) értesíti a közönséget, hogy „A magyar büntető törvények s bünvádi eljárás” című műve már elhagyta a sajtót, s kapható 70 kr-ért; „A magyar polgári törvények s törvénykezési eljárás” című munkája pedig e napokban szintén megjelent.

+ („Irodalmi Közlöny.”) Az Osterlamm Károly által kiadott „Magyar irodalmi Közlöny” 5. és 6-ik száma megjelent.

+ (Hírlap-statisztika.) Mohácsra összesen 142 példány magyar s 228 példány német újság jár. Örmestebb közöltük volna megfordítva.

— A Tabódy József fiatal hazánkfia által írt: „Munkács multja és jelene” című, s mindjárt megjelenésekor szép keletnek örvendett történeti műnek tiszta jódeleme hazai czélokra szenteltetvén: annál inkább újulog is a közönség figyelmébe ajánlandó, miután a tiszta jódelemben két harmadban a magyar tudományos Akademia alaptölkéjét, egy harmadban pedig a nemzeti Múzeumot illeti.

— Nyilatkozat. Alulírott tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy — több jó akaróm tanácsának engedve — miután „Nefelejtsék” című zenefüzetemre az előfizetési iverk szétküldése, nem tölem függő akadály miatt elkésztet, az előfizetési határidőt április 15-ig meghosszabbítottam. Egyszersmind tudatom t. előfizetőimmel, hogy a füzet szétküldését is ekkor kezdem meg. *) — Kelt N.-Körösiön, márczius 5-én 1862: — Nyizsnyay Gusztáv, a n.-körösi dalárda igazg. elnöke.

— (Nyilatkozat.) Gátló körülmények miatt „Bujdosók” című két kötetes regényem megjelenése mind ez ideig elmaradt; miután azonban a közönség kezeibe juttathatása most már közel kilátásban van helyezve, felkérem mindazokat, kik előfizetők gyűjtésére vállalkoztak, méltóztatassanak iverket e hó végeig hozzá, vagy a „Családi kör” szerkesztőségéhez okvetlenül beküldeni, s azt annyival inkább, mert a regény a remélnél nagyobb terjedelmet nyervén, bolti ára 3 ft. leend. **) — P. Szathmáry Károly.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

+ (Egy amsterdami és brüsszeli pénzkölcsönző-társulat) engedélyt kért a magyar k. helytartótanácsától, hogy magyar földirtokora kölcsönöz-hessen. A helytartó-tanács a „P. L.” szerint a magyar gazdasági egyesület-től kért ez ügyben véleményt, melynek kidolgozását az egyesület Lónyay Menyhétre bízta. E vélemény az illető kérelmezőknek a kölcsönzési engedély megadását tanácsolja, de egyszersmind sürgeti a magyar földirtelbank felállítását.

+ (A zemplénmegyei gazdasági egyesület) közhírré teszi: hogy az egyesület igazg. választmánya apr. 7-én Gálszáczsán tartandja ülését; a tagok fölkérteinek, még az azt megelőző nap estéjén megjelenni. Az egyesület nagy gyűlése S.-A.-Ujhelyen május 11-én leend; gazdasági kiállításra máj. 12-én nyitattik meg; a szántásverseny pedig 13-án veszi kezdetét. Azon tagok,

*) Előfizetéseket még folyvást elfogad 1 ft. 50 kr-jával Nagy-Körösiön a szerző.

**) Kérteinek a t. szerkesztőségnek e rövid nyilatkozat átvételére. — P. Sz. K.

kik hátralevő részvényeket és alapítványi kamataikat be nem fizették, föl-hivatnak e részben tartozásukat B. Barkóczy Mihály pénztárnokhoz mielőbb beküldeni.

△ (Páris mellett kristály palotát) szándékoznak építeni a boulognei erdőben, 25 millió frank tökével. E palotában állandó mű-, ipar-, és virág-kiállítást rendeznek, s ezenkívül hangversenyekre és hasonló ünnepélyekre használnadják.

Közintézetek, egyletek.

+ (A pesti evang. Árvaegetlet választmánya) felszólítja az egyesület tag-jait, hogy az alapszabályok értelmében ajánljának az intézetbe ápolás végett fölveendő árva gyermekeket. Az e tárgyban márcz. végeig az egyesület választmányához beküldendő folyamodványokhoz csatolandó: 1) a gyermek keresztelevele; 2) a szülők halotti bizonyítványa; 3) szegénységi bizonyítványa; 4) orvosi bizonyítványa arról, hogy a gyermek testben és lélekben ép és egészséges; 5) a mennyire lehetséges, azon viszonyok pontos előadása, melyek alatt a gyermek ideig él.

△ (Kegyes adomány). Haynald János erdélyi kath. püspök, a főgondviselése alatt álló s „Augusteum” nevet viselő kolozsvári szegény-ápoloda és kisdóvodója javára. 1000 fót adományozott.

△ (Kunszt József, kalocsai érsek) 200 fttal a magyar írói segély-egylet alapítói sorába lépett.

+ (A sz.-fehérvári takarékpénztár összes forgalma 1861-ben) 1,203,308 ft., tiszta jóvedelme 26,939 ft., pénztári készlete 26,186 ft. — A veszprémi takarékpénztár ugyanazon évi forgalma 955,650 ft., tiszta jóvedelme 8352 ft., pénztári készlete 41,452 ft.

+ (Arádon megyei takarékpénztár) van keletkezőben, több fiók-pénztárral, melyek a megye különböző részeiben fognának szerveztetni.

Mi újság?

⊙ (Fájl hangversenyének műsorozata.) Fájl Frigyes, pesti zongoraművész ma d. u. 4¹/₂ órakor hangversenyt rendez az „Európa” termében, az egyetemes evangélimi egyházi gyűdmintézet javára. A sok élet igéző program meze: 1) Hármás (F-dur) Rubinsteinől, zongora, hegedű és gondkora, előadják: a hangversenyző, Spiller A. és Szuk L. 2) „Egyszerű történet,” György Vilmos költeménye, szavalja Feleki-Munkácsy Flóra. 3) „Magyar népdalok,” énekl. Füredi M. 4) a) „La regatta Veneziana,” Liszt Ferentztől; b) „Három magyar népdal,” átírta Mosonyi M.; mindkettőt előadja a hangversenyző. 5) „Arkádia-féle,” Arany Jánostól, szavalja Szerdahelyi K. 6) „Magyar ábránd,” ének és hegedűre szerző Huber K.; előadják zongora-kísérettel: Hollósi Kornélia és Huber K. 7) „8-dik számú magyar rhapsodia,” Lisztől, előadja a hangversenyző.

+ (Az írói segélyegylet javára tervezett sorsjátékot illetőleg) írja a „M. O.” hogy a kért engedélyt a pénzügyminiszterium csak azon feltét alatt adja meg, ha a tervezett 160,000 sorsjegyet helyett csak 100,000 állítatik ki, s a kisorsolódó tárgyak közt pénzen szerzett nyeremények nem leendnek. Miután eddigel a nevezett célra csupán a 12,000 ft. értékű ezüstkészlet van fönyereménykép rendelkezés alatt; az, hogy e sorsjáték több nyereménnyel legyen összekötve, nagyrészt attól függ, hogy hazánk-fiai s leányai nyereménytárgykat küldjenek be. Hogy a kikötött feltétel alatt az engedély elfogadtatik-e, azt a „M. O.” nem írja, de miután a „Sürgöny” a minap azt írta, hogy a sorsjáték egyelőre elmarad, ebből azt lehet következtetni, hogy a megszorított engedélyt az illetők nem találták cél-szerűnek, igénybe venni.

+ (Kinevezések.) Királyi táblai ülnökök kinevezettek: Matuly Frigyes, Kemnitz Zsigmond, Zsombóry György, Blaskovics Kálmán, Hajdu Lajos, Bovankovics József, Szerényi Ferenc; érseki ülnökök: Jamnitzky Lipót.

+ (Kinevezések.) Sebestyén György és Orbonás Mihály, királyi táblai ülnökök ideiglenes itélőmesterekké lőnek kinevezve.

+ (Az operetteiről ismeretes Offenbach) e napokban Pesten volt, s a magyar zene annyira megtetszett neki, hogy elhatározta, egy magyar operettet írni a nemzeti színház számára.

+ (A városi legiti „Thalia” német színház) holnap el fogják árve-rezni, ha ugyan akad vevője. A kikiáltási becár 24,000 ft.

△ (Halálozás.) Verőcei gr. Pejachevich Antal e napokban a budai várban meghalt.

+ (Égy álnő.) A pesti közönség előtt is ismeretes híres círcusi lovagnő Miss Ella most egyszerre azma lepi meg a világot, hogy komolyan kijelenti, hogy ő nem nő, hanem férfi. Több éven át mint nő szerepelt, imádóitól sok becses ajándékot kapott, természetesen jó remény féjében. Ez ugyan csufiá tette őket!

+ (Proximus ardet.) Ós Buda olajlámpáit a disponibilitásba helyezés veszélye fenyegeti, mely legközelebb feltartóztatlanul be fog következni, miután a pesti légszuszvilágítási társulattal a szerződés a város részéről megkötöttet. Ezután tehát a holdnak is több ideje lesz, az epedő szerelmeseik után leskelődni.

+ (Bál-tenger.) Bécs a farsang végén a szó teljes értelmében uszott a bálokban. Ugyanis a farsang utolsó három napjára nem kevesebb mint 250 mondó: kétszázötven nyilvános bál volt bejelentve.

+ (Bankócsináló.) Tordán e napokban egy úr embert fogtak be, a ki hamis öt forintosokat csinált. A törvényes nyomozás ugyancsak ez urnak falusi jószágán a titkos bankjegy-nyomda fölfedezésére vezetett. A gyártás-ban egy óras-mester is részes.

+ (Kolozsvári híresek.) Juhász Béla, kolozsvári jogász Lessing „Miss Sara Sampson” című szomorújátékát magyarra fordítván, az ottani nemzeti színház igazgatóságához benyújtá. — A sorsház ott is megkezdve-tvén, egy nem magyar ifjú, a mint sorsot húzott, ijedében a földre rogyott s a nehéz nyavalya kitérte, minek következtében a katonakötelezett-ség alól fölmentetett volna. — A kolozsvári lapok egész sorát hozzák az ott közelebbi előfordult szomorú eseteknek. Így egy fiatal leány gyufafej-ekkel akarta magát kivégezni, de nem vett be akkora adagot, hogy meg-halhatott volna tőle. — A külvárosban egy ápolás végett idegen kezekre bízott csecsemő éhen halt meg. — Egy alsóbb osztályhoz tartozó ember egy másikat verkedés közben úgy fejbe kollintott, hogy valószínűleg meghal-bele. — Egy gyermekgyilkolási eset is fordult elő; a természetlen anya fogva van. — Végül elmondunk egy farsangi történetet a „Korunk” után, mely azonban nem áll jót érte. Egyik népebb álarcos bálban egy csinosan öltözött nő jelent meg, mint kertészleány; kosarában egy csomó szép virág volt, melyből azonban senkit sem akart részesíteni. Bőfél tájt leül egy ur mellé, a ki szintén kérni kezdett virágaiából. A nő azon feltét alatt megengede, hogy válasszon, ha gon dot visel kosarára addig, míg ő egy pillanatra az öltözőszobába megy. Az ajánlatot elfogadta az említett ur, a nő távozt s többé vissza sem került. A várakozást megsokalván végre az ur a ko-sarat félre akarta tenni, midőn a legváratlanabb meglepetésre: gyöngye gyer-mekírást kezd hallani, mely egyenesen a kosárból jött. A rázedett kosáráról, nehogy zaj támadjon a dologból, kosarostól együtt eltávolított észrevételül a teremből, s a nagy közönség nem is sejtette mi történt. A rágalmozó nyelvek szeretik még hozzátenni e történetkéhez, hogy a kis gyermek bá-mulatosan hasonlít azon urhoz, — a mi egyébiránt végre is nem épen lehe-telenség.

+ (Turócsmegye legutóbbi gyűlésén elhatározottak) hogy a megyének még alkotmányos állapotában hozott rendelete szerint a helységek nemzeti színű oszlopai haladéktalanul felállítassanak, és a tót falukban magyar-tót, a német helységekben pedig magyar-német feliratokkal láttassanak el.

⊙ (Bukarest vidékén akkora hó van,) milyenre 30 év óta sem emlé-keznek. Nagyon tartanak az árvízről. Az alantabb fekvő házakból már kez-de nek kiköltözni. A kormány látva a bekövetkezhető inséget, a gabna-kivitelt három hónapra tiltotta.

△ (F. Spa, az ismert belga fürdőhely) iszonyu hegyszakadástól van fenyegetve. Az „Annette et Lubin” nevű hely több helyen tetejétől töveig hasadt meg és már is több szikladarab szakadt le, egy a hegy tövében fekvő kovácsműhelyt is elrombolván. Hatóságí meghagyás folytán, a hegy körül fekvő házak lakóinak el kellett hagyni lakásaikat, minthogy minden percz-ben várják az egész hegy összeomlását.

+ (Sajátosság hamis bankjegyek.) A „P. Lapok” figyelmeztetik az ottani közönséget a városban forgásban levő hamis 10 krajczárosokra. E pénzjegyek szabadkézzel vannak csinálva, s különféle írással ellátva. Azon sor helyett t. i. mely így kezdődik „Silberscheidemünze sat”, ez olvasható: Ne fogadj el, mert csak tréfából van készítve; a másikon pedig: Csak koresmárosoknak való; — másokon még más van, mit azonban nem lehet közölni.

+ (Öngyilkosság.) Pécsét hushagyókedden egy intézetben alkalmazott szolgáló föbelőtte magát. Hátrahagyott néhány sor írásból kitűnt, hogy tettének oka szerelemfájdalom.

+ (Magsokalt sajtószabadság.) A galiczi hírlapírók folyamodni akar-nak a bir. tanácshoz az előleges censura helyreállításáért, mert a mostani sajtószabadságot már nem képesek kiállani. E hír nem tréfa; e legkomo-lyabban írják a „N. N.”-nek.

⊙ (Rablóbanda.) Mindenfelől csak rablóbandák garázdálkodásairól hallunk híreket. Zára vidékén is vakmerő haramiak tartják a népet rette-gésben. Főnökük Lininovich Simon, kinek fejére a hatóságok díjt tűztek ki. Katonacsapatot is küldtek ki ildözésükre.

+ (Perthaler János), a „Donau Ztg.” vezetője s törvényszéki tanácsos, ki, mint tudjuk, az államminiszter által államiratok fogalmazásával többször megbízottat — f. hó 10-én Bécsben, 46 éves korában meghalt.

+ (Furcsa önvédőlem.) Pécsét egy asszony órat lopott, azonban tettének csakhamar nyomára jöttek s befogták, a mint illik. Hogy szaba-dobcsáttatást nyerjen, önvédelmül azt hozta fel: hogy ha más és nem ő lopta volna el, sohasem került volna vissza; ő tehát e körülménynél fogva még jutalmat érdemelne.

+ (Tengeri kigyó.) Az erdélyi országgyűlést illetőleg Kolozsvárról írják a „Sieb. Boté”-nak, hogy a választók összesírása mindenütt befejezte-t s majd minden hivatal beküldé már a jegyzéket az országos főhatóság-nak, minőlfogva semmi kétség sincs többé — ugymond a nevezett lap, — hogy az erdélyi országgyűlés össze fog hivatni.

+ (Nézetkülönbség.) Sajátosság, hogy még a bécsi centralista lapok azon városokat regisztrálják nagy szorgalommal, ha február 26-át megün-nepelték, addig a nem centralista lapok azon helyeket említik meg lelkiis-meretes pontossággal, hol a nevezett ünnepély elmulasztották. Így többek közt az „O. u. W.” írja, hogy Csehországban egy helységben sem ünnepe-lték meg az osztrák „alkotmány” első születésnapj évfordulóját. A városi tanácsosok több helyt megparancsolták a lakosoknak, hogy az alkalmra kitegenek magukért, de a parancsnak sem engedelmekedtek mindenütt, Bajos dolog is az, parancsszóra grülni.

+ (Zsidó ügyvédek.) Bécsi lapok szerint az államtanács elhatározta, hogy Magyarországban ezentul zsidók is lehetnek ügyvédek. E hír azonban még megerősítésre vár.

— (Adakozások összege a vizkárosultak számára.) A m. k. helytartó-ság elnökségénél, a márczius 11-ki hivatalos kimutatás szerint összesen be-gyűlt 100,511 forint 57 kr. és több kisebb összeg hitelpapirokban s ércz-pénzben. Elő vannak benne sorolva az egyes hírlapokhoz, (köztök a Vasár-napi Újsághoz is) beküldött adakozási összegek.

⊙ (Bankjegyhamisítók.) Fővárosunkban egy bankjegyhamisító tár-sulatnak jöttek nyomára s tagjai közül többeket sikerült már kézrekeríteni. A társulat főnöke bizonyos Nagy Lajos, ki 1,5,100 fts bankjegyeket, sőt saját vallomása szerint 1000 ftsokat is készített tollrajzban, oly sikerülten, hogy elfogadták. Nagyot f. hó 6-án a „Vörös ökör”-nél kerítették kézre, egy elfogott levél folytán, mely nyomra vezette a hatóságot. Kivüle még őt makvirág fogatott el, nevezetesen: egy debreczeni nő és férje; továbbá Nagy kedvese, egy szabólegény és szeretője. Ezek terjesztették a hamis ban-kókat. Nagy Lajos lakásán Budán a sárfürdő közelében sok kész bankje-gyget s nyomtatási készletet találtak.

— Magyar-Kanisziáról (Bácsmege), márczius 4-ről írják: Községünk, mely a haza-oltárától soha áldoztatát meg nem vonta, ismét talált alkalmat, hazafiai buzgalmának tanúsítására. Mert daczára annak, hogy közzgazdasági kerületünk a magyar akademiái palotára 3000 fót (melybe községünk igen jelentékenyen van képviselve) szavazott meg; mult hó 27-én gyűlésén privát-pénztárból a vizkárosultak részére 200, a magyar akademiái palotára 500 és a testvéries egyetértés példájaul az újvidéki szerb intézetre 250 fót közmegegyezéssel ajánlott fel. W. F.

⊙ (Levél műkedvelői előadást) rendeznek f. hó 15-én, az árvízka-ro-sultak javára. Az előadás műsorozata következő: 1) „Szózat,” Vörösmarty-tól, előadja a műkedvelői dalkar; 2) „Kálmán király végnapjai,” Garaytól, szavalja Pólya József; 3) „Fogház,” Benedix 4 felv. vígjátéka; 4) „Bábel,” költemény Jókaitól, szavalja Katona Gyula; 5) „Nemzeti induló,” előadja a műkedvelői dalkar.

△ (Gazdag hivatalsegéd.) Bécsben közelebb Fuchs János nevű hiva-talsegéd halt meg. Vagyonából, mely jól fölszaporodott, a hivatalosolgának 62,000 fót, gazdasszonyának 20,000 fót, több szegény bécsi polgárnak összesen 82,000 fót, s számos férjhezmenő leány számára külön kiháza-sítási összegeket hagyományozott. Ez ember vagy lutri- vagy bórzejátékos lehetett.

— Tassról, márczius 4-ről írják: Az árvíz-okozta inség és nyomor jai-kiáltása hozzánk is elhatván, mi sem akartunk utolsóknak lenni az emberiség parancsolta kötelesség teljesítésében. Tass községben a vidék és néhány pesti honfai segélyével, ifj. Földváry Mihály és József urak sorsjátékot rendeztek e célra; a nyeregméhek, melyeket a nevezettek saját költségökön állítottak ki, márczius 1-ső napján a községháznál huzattak ki, a midőn is az első (egy ezüst billikomot) helybeli lelkész Szép István nyerte, a másod-ikat pedig (Arany János diazketésű költeményeit) Gencsi Sándor ur, a bejött pénzüösszeg 270 ft. az illetőnek rögtön kézbesítettet. Adja az Isten, hogy mentől többen kövessék e szép példát, s hogy honfaink siessenek letör-rölni a szenvedők könyeit. — Z. E.

A m. Akademia palotája.

— (Újabb adakozások), melyek a lefolyt héten a m. Akademia számára a Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez beküldettek:

LXI. község: Váczról Tóth Pál 5 ft. — Pelsőczról a sorczéh tagjai F. V. által 15 ft. — Összesen 20 ft.

Az eddigi I—LX közzlésekkel együtt a Vasárnapi Újság szerkesztősé-génél begyűlt összesen: 14,764 ft. 21 kr., 1 régi római arany, 1 huszfrankos arany, 112 db. cs. arany, 21 két pítos tallér, 1 orosz tallér, 4 újftos, 146 huszas. 18 negyedftos, 1 db 100 pítos és 10 db 20 pítos nemzeti állam-kölcsönkötelezvény, s 1 db 100 fts erdélyi urbéri kötelezvény.

— (Adakozások.) A Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez mult héten beküldetett:

A magyarországi vizkárosultak számára: K. Sömjenből Berzsényi Miklós 10 ft. — Szoboszlórl öz. Kenessey Zsigmondné 10 ft. — Váczról a czipészczéh 6 ft. — Bécsből Pfeiffer Ferenc ezredi orvos 5 ft. — Mernyéről Tóth Péter plébános ur gyűjtése 24 ft. (Az egyes adakozók: Bar-bély László 5 ft., Dornay István 2 ft., Tóth Péter 5 ft., Ambrus Ferenc 50 kr., Holics Gyula 1 ft. 50 kr., Szigethy István 1 ft. 30 kr., Szigethy Fáni 2 ft., Holics Julianna 50 kr., Grünhut Julianna 1 ft., Herczföld József 1 ft., Spitzer Lipót 1 ft., Mernyei bíró 55 kr., Süttő Ilona 20 kr., Szecsödi István 20 kr., Kovács Mihály 30 ft., Kovács József 20 ft., Kovács György 10 kr., Sebestén István 40 kr., Kis János 20 kr., Németh József 10 kr., Szekeres József 20 kr., Fábics János 20 kr., Szekeres Miklós 25 kr., Poschwaschek Magda 30 kr. Összesen 24 ft.) — Pelsőczról egy műkedvelői előadás tiszta jóvedelme F. V. által 34 ft. 35 kr. — Pelsőczról az ottani sorczéh tagjai F. V. által 5 ft. — Szobrol Luczenbacher testvérek ottani személyzete 40 ft. — Kis-Tótfaluról a helv. egyház 5 ft. — Sombathelyről Kovács Imre asztalos mester egy zeneestély alkalmával tett gyűjtése 73 ft. — Összesen 212 ft. 35 kr.

Az eddigi közzlésekkel együtt 1281 ft. 8 kr.

— A Széchenyi emlékre: Temesvárról Simon Imre 7 ft., Mész Károly 5 ft., Karryai Frigyes 5 ft., Pesty Frigyes 5 ft., összesen 22 ft.

— Az evang. gyűdmintézetre: Szoboszlórl öz. Kenessey Zsigmondné 10 ft.

Nemzeti színházi napló.

Péntek, márcz. 7. „Egy pohár víz.“ Scribe 5 felv. vigjátéka. A mai előadás alig ért egy pohár vizet. Némely szereplők, úgy látszik, nem igen törtek magukat, hogy szerepüket kellőleg betanulják. A sok botlásnál kívül egyéb furcaságok is fordultak elő, melyeken jól mulatott a közönség egy része, mely minden áron nevetni akar, habár a művészet rovására is. A királyi udvar oly nyomorúságosan volt feltüntetve, hogy csaknem azt hit-tük, egy cigány vajda udvarát találták történetesen bemutatni. Kitiűnő játékokért kiemelendők Jókainé és Egressy.

Szombat, márcz. 8. „A kunok.“ Eredeti opera 4 felv. Császár György-től. Az előadás kielégítő volt, de a közönség, számát illetőleg, nem operai-nak, hanem csak drámainak mondható. A szereplők közül leginkább kitün-tek Huber Ida és Ellinger.

Vasárnap, márcz. 9. „Dobó Katicza.“ Eredeti történeli népszínmű 3 felv. Tóth Kálmántól. A darab megtöltte a színházat; de a szereplőktől sza-batosabb előadást vártunk. Annyi előadás után már csak jobban mehetett volna. Csak egyes szereplők működtek elismerésre méltólag, így Szigeti, Szerdahelyi, Szathmáriné, Felekiné.

Hétfő, márcz. 10. „Fenn az ernyő, nincsen kas.“ Eredeti vigjáték 3 felv. Szigetitől. Ha nem eselődünk, e darabot, mint vigjátéki irodalmunk egyik legjobb termékét minden országos vásár alatt be szokták mutatni a vidéki közönségnek, mely azonban ezuttal nem igen sietett ezen, iránta tanusított figyelmet azzal viszonzni, hogy nagy számmal jelent volna meg. Az előadás a szokott módon folyt le, azon változással, hogy Rejtői szerepét Szerdahelyi Kálmán „rekedtsége“ miatt Szilágyi Béla s Gizellát Felekiné helyett Szilágyiné játszta. Tehát nemcsak az operai tagok szoktak elrekedni. Már most várhatjuk, hogy egyszer-mászor a statisták is rekedteknek je-lentetik magukat. Csak a sugó urat említi meg az ég ily elemi csapástól.

Kedd, márcz. 11. „A windsori vignök.“ Opera 4 felv. Nicolaitól.
Szerda, márcz. 12. Először: „A jó barátok.“ Vigjáték 4 felv. Sardou után fordította Szerdahelyi Kálmán. A híres új francia darab, miután Budán Molnárék, folytonos tetszés között, már háromszor adták, végre itt is színre került. Az előadásról máskor.

Csütörtök, márcz. 13. „A jó barátok.“ Vigjáték 4 felv.

Budai népszínház.

Márcz. 7. „Sok a pajtás, kevés a barát.“ Sardou vigjátéka 4 felv. fordította Tornay Pál. Sardounak, mióta „Utolsó levél“ című vigjátéka a nemzeti színházban színre került, jó hitele van a közönségnél; azért ez újab-ban színrehozott műve iránt is a darab előleges jó hírenél fogva, már előre szép reményekkel volt eltelve mindenki. Mi is ezek közé tartozva mentünk a színházba, s a jó hírt eléggé igazoltnak találtuk, leszámítva a benne elő-forduló nagyon is sikamlós helyeket, melyeknek kihagyását jövőre sürgető-leg ajánljuk. Fordítónak lett volna kötelessége, ezeket vagy kihagyni, vagy élöket lehetőleg megtompítani; ő azonban úgy látszik, eltéveszté szeme elől azt, hogy a magyar közönség még nem civilizálódott annyira, hogy efféle dolgokban gyönyörködni tudjon. A darab alapeszméje a czimben körülbe-lől ki van fejezve, t. i. hogy nem minden pajtás egyszersmind jó barát. Me-séje szárazan elmondva nem sokat ér, de annál ügyesebben van kidolgozva, minélfogva általános tetszésben részesült. Az előadás nem nagy dicséretet érdemel; meglehetősen vontatva ment az, s azért igen hosszúra nyult. A szereplők közt legtöbb igyekezetet tanusítottak: Szépné, Molnárné, Dósa, Bódi, Molnár s Együd, ez utóbbi játékában azonban némi modorosság volt észrevehető.

Márcz. 8. „Egy a mi népünk.“ Bohózat 3 felv.
Márcz. 9. „I. Rákóczy Ferencz fogsága.“ Szigetivi 5 felv. drámája.
Márcz. 10. „Sok a pajtás, kevés a barát.“ Sardou vigjátéka 4 felv.
Márcz. 11. „Sulivan.“ Francia vigjáték 4 felv. „Lelia“ szerepét Li-bera Gizella adta, ki ahhoz nagyon keveset ért. E körülmény nagy hátrá-nyára volt az előadásnak. Molnár jelesen játszta a czimszerepet. Szép számú közönség.

Márcz. 12. Két új vigjátékot adtak először. Egyik: „Universal-genie, vagy: A 27 nő szépsége.“ Eletkép 1 felv. Toldy Istvántól. A másik: „A nők lovagja, vagy: Mindent a nőkért.“ Vigjáték 1 felv. Fialat stlygyakor-latok, a miknek nem itt volna a helye.

Márcz. 13. „A falusi lakodalom.“ Népszínmű 3 felv. Irta Jakab István.

Szerkesztői mondanivaló.

5940. Gödöllő. A küldeményt használni fogjuk, — a folytatást kérjük.
5941. Miskolc. Sz. L. A lap küldése iránt intézkedünk. Az utelírást utnak indítjuk.
5942. Bécs. Lehetetlen, hogy a válasz e perczen „szelleműs“ legyen. Oh ha beláthatna ön a dolgok fenekére!
5943. Pusztá rónak . . . stb. Kévs eredetiség, sok reminiscencia, de eléggé ügyes verselés, mely további gyakorlásra érdemes.
5944. Soroksár. S. Gy. A tárgy ismeretlen előttünk. Nincs tudomásunk sem „a rágalmazókról,“ sem „a mosdatlan szájakról.“ Sziveskedjék ön az ügyet más uton elintézni. Hogy kapjunk bele ismeretlen óriásokba!
5945. Csik-Somlyó. N. I. A kiadó-hivatal t. Horváth K. ur előfizetésére az 1861. okt.—dec. számokkal többé nem szolgálhatván, az 1 ft. 50 kr. jövő előfizetésre jegyez-tett fel.
5946. Göcs. Cs. S. Legnagyobb örömrünkre szolgált, a hiányzó számokat azonnal utnak indíthatni. Véletlenül akadt még belőlök néhány példány.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten 1862.

5947. Monosokor. P. F. Az „önmozdonyok“ iránti nézetünket e lapokban több ízben nyilvánítottuk, s ennélfogva nem ígérhetjük a jelen esetben sem közbenjárásunkat. Ajánljuk a szakemberekkel való érintkezést.

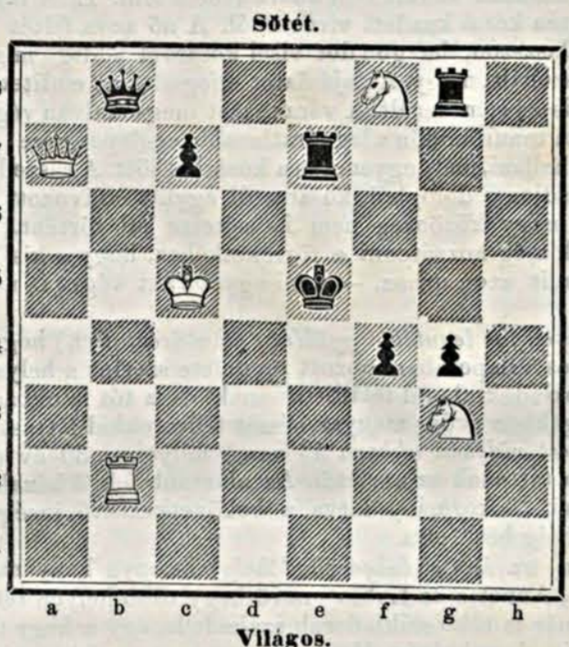
5948. Az iskolakerülő. Nagyon is csattanós vége — az agyonlövés — egészen kivetkezeti satyrai alakjából. A másikat sem használhatjuk.

5949. Bécs. S. B. Udvozöljük az ily szakembereket dolgozóztársaink sorában. Idő-vel bizonyosan stlyistika dolgában sem lesz észrevételünk. A cikket nem sokára adjuk.
5950. Nagyvárád. R. I. E perczen a szó teljes értelmében lehetetlen. A többi átadtuk.

5951. A pusztá. Azt mondja ön: „A mondanivaló Alvinczy név alatt kérem.“ Mi meg azt kérjük az egyszeri katonával: „Kend az az Alvinczy?“ — Hanem azért csak bátran előre, mint ama híres Alvinczy.

SAKKJÁTÉK.

116-ik számú feladvány. — Gold Samutól (Kövágó-Örsön).

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

A 111-ik számú feladvány megfejtése.

(Willmers Rudolftól Bécsben.)

Világos. 1) Bc3 - e5
2) Vg3 - f4 †
3) e2 - c4 †

Sötét. Fa7 - c5: A)
Kd4 - d5

Világos. B) 1) Hf5 - g7 C)
2) Vg3 - d6 † tetszés szerint.
3) V - vagy gy. - †

Sötét. C) 1) Kd4 - c5:
2) Vg3 - e5 † tetszés szerint.
3) V - a5 v. d2 - d3 †

Helyesen fejtették meg. Nagyvárád: báró Meszóna István. — Veszprémben: Füllöp József. — Jánosiban: Keszler István. — Pesten: Cselkó György. — Parabutyban: Rothfeld József. — Kecskeméten: Horváth György. — Kis-Endrődön: Dombay Gáspár. — Pusztá-Örsön: Hirschberg Ferencz. — Kövágó-Örsön: Gold Samu. — Jász-Berény-ben: Scopián Sándor. — Kis-Turon: Rattkay Mór.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Izraell. naptár	Nap-kelet nyug.		Hold-kelet nyug.		
				kelet	nyug.	kelet	nyug.	
Márczius								
16 Vasár.	E 2 Remin.	ERözs.	4 6 2 bójt	14 Purim	6 15	6 5	6 58	5 46
17 Hétfő	Gertr. Föld.	Földike	5 Syropus	15 Sch.-P.	6 12	6 7	8 13	6 11
18 Kedd	Sándor, Ede	Ede	6 42 vértan.	16 Ede	6 9	6 8	9 34	6 38
19 Szerda	József	József	7 Chersonin	17 József	6 7	6 10	10 54	7 10
20 Csütör.	Joach.Klaud	Hajnal	8 Theophil	18 Hajnal.	6 5	6 11	* 7	7 50
21 Péntek	Benedek ap	Bencze	9 40 vért.	19 Bencze	6 3	6 12	12 9	8 38
22 Szomb.	Oktavián	Oktavia	10 Kodrat	20 29 Sab	6 1	6 14	1 14	9 38

Holdnegyed: ☾ Utolsó negyed 22-én, 11 óra 5 perc este.

TARTALOM.

Jámber Pál (arczkép). — Héber legenda. Tompa Mihály. — Galliczia és népe (folytatás). Pethő Dénes. — Hamilton fűrészelő gépe (3 képpel). — A Dana kiadásra 1862. februárban (képpel). — A meleg italokról. I. A thea. — Décs város középpületei. II. A kaszinó (rajzokkal). Pataky Ferencz. — A puciznczi népiszkola (rajzjal). — Tarház: A Rákóczy-indulóról Balla Károly. — Talált régiségek Szécsényben. Vancsó Gyula. — Irodalom és művészet. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közintézetek, egyletek. — Mi újság? — Az Akademia palotája. — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. Heti naptár.

Felelős szerkesztő: Pákh Albert (lak. magyar-utca 1. sz.)

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrétben 1/3 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai uton külön a Vasárnapi Ujságra féltreve 3 ft., a Politkai Ujdonságokkal együtt 5 ft. ujjpénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Déva-Ványa.

Vessünk egy pillantást az alföld egyik legsajátságosabb tiszántuli sík részébe.

Déva-Ványa Heves és Külső-Szolnok vármegye tiszántuli részében, a Kunság s Békésmegye által környezve, de egészen elkülönítve, Egertől, a megye székhelyétől két napi járásnyira fekszik. — Gyoma, Mező-Tur, Tur-Kevi és Füzes-Gyarmat mezővárosok, Körös-Ladány s Szeghalom községek s néhány pusztá által környezve, a Sárrét mocsárainak közepette.

A három, egyesült Körös s a Berettyó folyónak hullámai messze áradnak s zét a köztök elterülő lapályos síkon s ott soha ki nem száradó nádtengerrel borított, Heves, Békés, Bihar megyékre s a Nagy-Kunságra kiterjedő tetemes nagyságu mocsárt képeznek, melyet itt ott nagy víztükörök, majd szénát böven termő szigetek váltanak föl; másutt meg az összefolyt Körös és Berettyó mentelét lehet észrevenniük a sűrű és magas nád között. Ez a Sárrét. Ezen mocsáros táj, mintegy tizenötezer holdas félszigetének elején fekszik Déva-Ványa mezőváros, a melyről jelenleg szólni akarunk.

Házai között sok csinosan van épülve, de a piacon lévő szép új városházán s néhány más nyilvános épületeken kívül a többi utczáit, a melyek rendetlensége s mélységes sara innen veszi eredetét.

Levegője ezen igen mocsáros helynek azonban egészséges s a cholera ellen sokan ide menekültek, hol ragadós nyavalya sohasem volt.

Ványa, a Nyáryak birtoka volt hajdanában, s ama híres, ör-ségétől elhagyott szolnoki várparancsnokot, Nyáry Lőrinczet is.

nem lehet látni, mert azok az udvarok belsejében vannak, az utcán járóktól magas nádkerítések által elfödve. Utczáinál rendetlenebb valamit lehetlen képzelni.

Déva-Ványa igen régi hely; s már a tizenharmadik században főnnállott. Valószínűleg a tatárjárás veté meg alapját 1242-ben, midőn a vidék megmaradt lakosait az élethezi ragaszkodás, ezen,

akkor még egészen lakatlan tájra, a mocsárok közé szorított apró szigetekre, letelepítette s valószínűleg, hogy a ref. egyház környékén történt a letelepedés, mely, környékének magassága által az áradó hullámoktól is biztosította volt. Később többen jöttek e biztos helyre, s a szigeteken az erék építék lakaikat. Ez így ment tovább mindig a vízmentén s most ezen hajdani Körös- és Berettyó-erek, melyek idővel elgátolva kiszárittattak, képezik Ványa

A déva-ványai ref. templom.